

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

—●—
1'inci Toplantı
7 Kasım 2019 Perşembe
—●—

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Canan Kalsın'ın, Komisyonunda bugün Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının yapacağı sunumlara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal'ın, Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve cinsiyet kodu konuları hakkında sunumu

2.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, İstihdam ve Sosyal Koruma Daire Başkanı Hande Hacımahmutoğlu'nun, Komisyon Başkanlığının On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılan önerileri hakkında sunumu

3.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Hayriye Gülşah Uran'ın, kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve bu kapsamda 2020 yılı merkezi yönetim bütçesinde yapılanlar hakkında sunumu

IV. – KONU

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ile cinsiyet kodu konularına ilişkin görüşme

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

1'inci Toplantı

7 Kasım 2019 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 11.21'de açıldı.

Komisyon Başkanı Canan Kalsın, Komisyonunda bugün Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının yapacağı sunumlara ilişkin bir açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal tarafından, Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve cinsiyet kodu konuları,

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, İstihdam ve Sosyal Koruma Daire Başkanı Hande Hacımahmutoğlu tarafından, Komisyon Başkanlığının On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılan önerileri,

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Hayriye Gülşah Uran tarafından, kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve bu kapsamda 2020 yılı merkezi yönetim bütçesinde yapılanlar,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ile cinsiyet kodu konularına ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 13.59'da toplantıya son verildi.

7 Kasım 2019 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.21

BAŞKAN: Canan KALSIN (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Hülya Nergis (Kayseri)

BAŞKAN VEKİLİ: Candan YÜCEER (Tekirdağ)

SÖZCÜ: Zemzem Güleender AÇANAL (Şanlıurfa)

KÂTİP: Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara)

BAŞKAN – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 27’nci Dönem 8’inci toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Canan Kalsın’ın, Komisyonunda bugün Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının yapacağı sunumlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Değerli üyelerimiz, Komisyonumuzun bugünkü gündeminde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve cinsiyet konularında Komisyonumuzu bilgilendirmesi ve bu çerçevede Komisyon Başkanlığımızın KEFEK olarak önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı’na yansıtılması yer almaktadır.

Mayıs ayında Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Komisyon Başkanlığımızı bilgilendirmiş ve bunun üzerine On Birinci Kalkınma Planı’na değerlendirilmek üzere Başkanlıkça önerilerimizi iletmıştik. Memnuniyetle belirtmeliyim ki önerilerimiz önemli ölçüde plana dâhil edilmiştir. Bu konuda arkadaşlarımızın hazırladığı tablolar sizlere dağıtılmıştır. Bu anlamda da Sayın Bakanımıza, Naci Ağbal Bey’e teşekkür ediyorum, ilk günkü desteklerini, hızlı yaklaşımını, problem çözmeye yönelik ekibiyle bizi bir araya getirmiş olmasından dolayı ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

Size dağıtılan tablonun bir sütununda görmüş olduğunuz bizim önerdiklerimiz, diğer sütununda ise On Birinci Kalkınma Planı’nda ilgili maddelere yer verilmiştir. 65’inci Hükümet Maliye Bakanı ve şu an Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Sayın Naci Ağbal davetimize icabet ederek Komisyonumuzu bizzat bilgilendirmek üzere toplantımıza katılmıştır.

Öncelikle Sayın Bakan Naci Ağbal Bey’e söz vereceğim. Sonrasında üyelerimizin varsa soru önerilerine geçeceğim ve belirli bir süre koymak durumundayım ki bütün arkadaşlarımız söz alabilsin.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz. Katılımınız için teşekkür ediyorum.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, hoş bulduk.

BAŞKAN – Söz sizde, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal’ın, Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı’na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve cinsiyet kodu konuları hakkında sunumu

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, değerli milletvekillerim; öncelikle Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak bizi buraya davet etmiş olmanızdan dolayı yapmış olduklarımız ve yapacaklarımızla ilgili sizleri bilgilendirme imkânı bizlere sunduğunuz için hepinize çok teşekkür ediyorum.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak yapmış olduğunuz çalışmalar bizim yapmış olduğumuz çalışmalara büyük bir cesaret veriyor, büyük bir katkı veriyor, onu da memnuniyetle ifade etmiş olayım.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı bildiğiniz üzere başkanlık sistemi içerisinde yeni kurulan bir idare. Temelde Hükümetin bütün makroekonomik plan ve programlarını hazırlayan, merkezî yönetim bütçesini hazırlayıp kaynakları tahsis eden ve kamu yatırımlarına ilişkin yatırım programını hazırlayan ve uygulayan bir kuruluş. Bütün ve ekonomik ve sosyal alanları kapsayan bir görev tanımı var. Önceden Devlet Planlama Teşkilatı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığından gelen büyük bir insan kaynağı kapasitesi var. Her alanda yetkin arkadaşlarımız da bütün ekonomik ve sosyal politika alanlarıyla sizlerin de destekleriyle ülkemizin daha ileriye gitmesi için çalışmalar yürütmekteyiz. Son dönemde, özellikle On Birinci Kalkınma Planı ki 2019-2023 yıllarını kapsayan ve bitiş yılı itibarıyla cumhuriyetin 100'üncü yılına denk gelen çok önemli bir plan çalışmasını yaptık. Çok geniş bir katılımı bu plan çalışmalarını yürüttük. Sağ olsun, Sayın Başkanımız da bu süreçte lütfettiler, geldiler birlikte konuştuk. Kadını doğrudan ilgilendiren alanlarla ilgili de çok güzel istişareler yaptık ve bu plan inaniyorum ki önümüzdeki dönemde Türkiye'nin 2023 vizyonu çerçevesinde ülkemizin kalkınmasına, ekonomisine, sosyal hayatına önemli katkılar sağlayacak.

Birkaç gün önce 2020 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nı yayınladık. Bu dokümanın içerisinde de yine Komisyonunuzu ilgilendiren kadın erkek fırsat eşitliğiyle ilgili konularda 2020 yılında yapılacak faaliyet ve projelere ilişkin belirlemeler yapıldı, orada da sizin katkılarınızı aldık, tekrar teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, eğer uygun görürseniz bugün sizin uygun göreceğiniz şekilde hem On Birinci Kalkınma Planı hem Cumhurbaşkanlığı yıllık programı hem 2020 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu hem de bu sene kısmen uygulamaya geçmiş olduğumuz program bütçe bakımından doğrudan doğruya kadına temas eden, kadının toplumsal hayat içinde, ekonomik hayat içerisinde hem fırsat eşitliğinden yararlanması hem de ekonomik ve sosyal hayat içerisindeki konunun yükseltilmesi anlamında neler öngördüğümüzü, neler yaptığımızı içeren iki ayrı sunumumuz olacak. Burada Sektörler ve Yatırımlar, Kamu Yatırımları Genel Müdürümüz Emin Bey, ilgili daire başkanı arkadaşlarımız var, sosyal politikalarla ilgili daire başkanı arkadaşlarımız, uygun görürseniz benden sonra kendilerini takdim etsinler. Daha sonra, yine Strateji ve Bütçe Başkanlığı Bütçe Genel Müdürlüğünden özellikle program bütçe bağlamında yaptığımız çalışmalarını anlatmak üzere ilgili arkadaşlarımız var, 2 ayrı sunumumuz olacak. Bunları sizlere arz etmek istiyoruz. Eğer uygun görürseniz bu arzlarımızdan sonra da sizlerin soracağı sorularla ilgili olarak elimizden geldiğince cevap vermeye çalışırız.

Bu toplantıyı biz de çok önemsiyoruz. Gerçekten, kadınların toplumsal ve ekonomik hayat içerisinde konularının yükseltilmesi, toplumsal ve ekonomik hayata daha fazla katılmalarının sağlanması, her politik alanında mutlaka kadının ihtiyaçlarının ve kadının gereksinimlerinin mutlaka dikkate alınması, kadının elinin değdiği her yerde işlerimizin daha iyi gittiğini de biliyoruz. Bu anlamda yapmış olduğumuz gayretlere bu çalışmaların büyük değer katacağını düşünüyorum. Biraz önce de ifade ettim “program bütçe” Türkiye için yeni bir kavram. Aslında uzun yıllardır üzerinde çalıştık nitekim bu sene en azından performans programları itibarıyla uygulamaya başlıyoruz. “Gender budgeting” dediğimiz uygulama noktasında bence bir başlangıç olarak nitelemek gerekiyor. Biz program bütçeyi başlatırken

dedik ki: Program bütçe yolculuğuna çıktık. Bu bir yolculuk. Program bütçe birçok ülkede uluslararası uygulaması olan bir bütçeleme türü ama program bütçe mekanik bir yöntem olmaktan ziyade aslında kurumsal zihniyetlerin değişim ve dönüşümünü öngören, zaman içerisinde sürekli gelişen, karar alıcıların karar almaları noktasında ellerindeki en güçlü araçlardan bir tanesi. Belli bir noktada program bütçe çalışmalarında bir yere geldik ama bugün özellikle sizin eleştirilerinizi ve katkılarımızı da almak istiyoruz. Mutlaka kadın erkek fırsat eşitliği bağlamında program bütçeyle getirdiğimiz sistematüğün geliştirilmesi ihtiyacı var, onun farkındayız. Önümüzdeki süreçte bakanlıklarımızın görev alanlarıyla ilgili olmak üzere kadına temas eden alanlarda daha fazla alt program üretmelerini, daha fazla program üretmelerini, daha fazla proje ve faaliyet üretmelerini teşvik etmek istiyoruz, desteklemek istiyoruz. Dolayısıyla, ortaya çıkan program bütçe yapısı bir defalık yapılan, mekanik, her şeyi bitmiş bir yapı değil, sürekli gelişecek olan bir yapı. Program bütçede biliyorsunuz, programlar vardır 50-60 civarında olur. Onun altında alt programlar vardır. Her bir alt programın nasıl, hangi şekilde uygulanacağını gösteren alt programlardır. Bir de onun altında faaliyet ve projeler vardır. Bizim orta vadedeki amacımız: Program, alt program, faaliyet proje düzeyinde bütün hükümet faaliyetlerinin tasnif edilmesi, bunların sürekli iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ve bu alanlardaki kaynak tahsisatlarının bütçe süreçlerine etkin bir şekilde dâhil edilmesi, bütün kamu harcamalarının bu yapı içerisinde muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ve bu yolla bir taraftan bütün karar alıcılar, politikacılar, iktidarıyla muhalefetiyle bu açık, şeffaf, hesap verebilir düzeyde olan verilere dayalı olarak politika ve kararlar geliştirmeleri, diğer taraftan da bence Meclisin en önemli görevlerinden bir tanesi olan denetim görevini bu açık ve şeffaf yapı üzerinden kurması. Çok heyecanlıyız, program bütçe yapısını çok önemsiyoruz. Bu konuştuğumuz konulara da büyük katkılar vereceğini söylüyorum ama yolun başındayız. Bugün bizi eleştirin, mutlaka katkılarınız olacaktır. Bu katkılarla ben bunun daha da gelişeceğine inanıyorum.

Sözü fazla uzatmayayım. Müsaade ederseniz arkadaşlarımızın hızlı, kısa sunumları olacak, ondan sonra nasıl takdir ederseniz ona göre devam ederiz.

Tekrar teşekkür ediyorum bizi kabul ettiğiniz için.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim. Çok sağ olasınız, çok teşekkürler.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Arkadaşları bir tanıtabilir miyiz Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Tabii, çok memnun olurum.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Bizim arkadaşlarımız çok kısa kendilerini tanıtsınlar.

(Katılımcılar kendini tanıttı)

2.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, İstihdam ve Sosyal Koruma Daire Başkanı Hande Hacimahmutoğlu'nun, Komisyon Başkanlığının On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılan önerileri hakkında sunumu

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, İSTİHDAM VE SOSYAL KORUMA DAİRE BAŞKANI HANDE HACİMAHMUTOĞLU – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Komisyon üyelerimiz, Sayın Genel Müdürüm; bildiğiniz gibi On Birinci Kalkınma Planı 18 Temmuz tarihinde Meclis Genel Kurulunda kabul edilerek 23 Temmuz tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak uygulamaya girdi. Planımızın vizyonu: Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında daha fazla üreten, daha güçlü ve daha müreffeh bir Türkiye. Temel amacımız uzun vadeli kalkınma amacımız: Milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak.

On Birinci Kalkınma Planı'nda kadın konusuna özel bir önem verdik. Pek çok başlık altında kadının güçlendirilmesi konusuna değindik. Temel politika önceliklerimizden biri, kadının toplumsal konununun güçlendirilmesi ve fırsatlardan eşit yararlanması için ekonomik, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının genişletilmesini, kalkınma sürecine iş hayatına ve karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımının sağlanmasına ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair çalışmalar yapılması.

Belirttiğim gibi, birden çok başlık altında yer verdiğimiz kadın konusuna gerek "Rekabetçi Üretim" başlığı altında gerekse "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum ve Hukuk Devleti, Demokratikleşme" başlığı altındaki tedbirlerde rastlıyoruz. Özellikle "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altındaki politika ve tedbirler çok önemli.

Planın "Kadın" başlığı doğrudan kadına odaklı politika ve tedbirleri içeriyor. Bu başlığımızda temel amaç kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını, güçlenmelerini sağlamak.

Komisyonumuzun Mayıs 2019'da bize ilettiği öneriler doğrultusunda bu önerilerden de faydalanarak tasarladığımız politika ve tedbirler kalkınma planında yer aldı. İlgili kamu kurum ve kuruluşlarımızla da politikalar konusunda öneriler aldık ve bunları mümkün olduğunca birbiriyle bütünlük hâlinde dercederek yerleştirdik plana. Komisyonumuzun 1'inci önerisi kadınların ekonomik, sosyal, kültürel yaşama ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine eşit ve aktif katılımının özellikle yerelden başlayarak teşvik edilmesi idi. Benzer bir şekilde biz de haklar konusunda kadın erkek fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayatı ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımını yine özellikle yerelden başlayarak teşvik edilmesini tasarladık. Bu kapsamda, kadınların kamuda yönetim ve karar organlarında daha fazla oranda yer almalarını sağlamaya yönelik farkındalığın artırılmasını, yönlendirici ve teşvik edici yöntemlerin geliştirilmesini öngördük. Bu tedbirden sorumlu kurum Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Yıllık programda 4 Kasım Pazartesi günü Resmî Gazete'de yayımlanarak 2020 yılı için uygulamaya girecek olan Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda da yine Aile Bakanlığımızın da teklifi çerçevesinde kadınların karar alma mekanizmalarında temsilin artırılması konusunda çalışan STK'lerle iş birliği çalışmalarının yürütülmesi ve yükseköğretimde kadının idealini geliştirmek amacıyla eğitim ve danışmanlık programlarının düzenlenmesi öngörüldü.

Komisyonumuzun 2'nci önerisi: Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bilgilendirme, bilinçlendirme faaliyetlerinin devam etmesi ve somut uygulama örneklerinin geliştirilmesi idi. Yine, "Kadın" başlığı altında biraz önce zikrettiğim politika bu öneriyi kapsıyor ve bu politika kapsamındaki ilgili tedbirimiz kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlendirmelerine yönelik araştırmaların yapılması, projelerin yürütülmesi ve eğitimlerin verilmesi. İlgili tedbir doğrultusunda Aile Bakanlığı yine bu tedbirin sorumlu kuruluşu. Bakanlığımızın teklifi yıllık programda 2020 yılında başlaması öngörülen Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve planlamanın uygulanması projesiyle kadınların kooperatifler yoluyla güçlendirilmesi projesinin hazırlık çalışmalarının tamamlanması idi, şu an yıllık programda yer alıyor.

Komisyonumuzun 3'üncü önerisi: Kamusal ve özel alanda kadınlara yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesi amacıyla toplumsal farkındalık yaratma çalışmalarının hızlandırılması, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliğinin ve kapasitesinin artırılması idi.

Yine "Kadın" başlığı altında kadına yönelik şiddetin erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik toplumsal farkındalık yaratma çalışmalarının hızlandırılması, koruyucu ve önleyici hizmetin etkinliğinin ve kapasitesinin artırılması öngörüldü politika olarak ve bu politikanın altında 3 tedbire yer verildi. Bu tedbirlerden Aile Bakanlığımız sorumlu yine. İlgili

tedbirler konusunda bakanlığımızın teklifleri doğrultusunda yıllık programda yer verilen faaliyetler: Özellikle kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal/il eylem planları ve erken yaşta evliliklerle mücadele il eylem planlarının izleme değerlendirilmesinin yapılması, şiddet mağdurunun etkin korunması için teknik araç ve yöntemlerin kullanılmasının yaygınlaştırılması, mağdurlara etkin hizmet sunumu, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kamu çalışanlarına eğitim, bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütülmesi.

Kadın konukevlerinde anneleriyle birlikte kalan çocuklara yönelik hizmetlerin kalite ve etkinliğinin artırılması için personelin eğitilmesi, psikososyal destek hizmeti programının geliştirilmesi ve yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinin sayı ve kapasitesinin artırılması için ikincil mevzuat çalışmasının yapılması ve kadına yönelik şiddetle mücadele veri tabanının oluşturulması çalışmaları kapsamında bir veri bütünleşme çalışmasının gerçekleştirilmesi.

Komisyonumuzun aynı önerileriyle ilgili "Aile" başlığı altında yine öngördüğümüz politikalar var. Bu başlıkta aile eğitim programlarının içeriklerinin ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi tedbiri öngörülmüyor. Sorumlu kuruluş olan Aile Bakanlığımız eğitici eğitimlerinin ve halk eğitimlerinin devam etmesini ve aile eğitim ve evlilik öncesi eğitim programlarından 400 bin kişinin yararlanmasını öngörüyor. Biz bu konuda Bakanlığımızla da ayrıca bir görüşme yaptık. Yatırım programında bir proje teklifleri var bu evlilik öncesi eğitimlerle ilgili, özellikle aile eğitimleri ve evlilik öncesi eğitimlerle ilgili.

Şimdi, mevcutta malumunuz, bu eğitimlerin daha aktif ve daha etkin olmasını istiyoruz aslında. Buna yönelik bir çalışma talep ettik Bakanlığımızdan. Yani buradaki sorun sadece eğitimlerin içeriğinin geliştirilmesi değil, aslında eğitimlerden yararlanan kişi sayısının artırılması ve bunun için dijital kanalların kullanılması, her yeni evli çiftin bu eğitimlere kolay erişiminin sağlanması ve her anne babanın da aslında görebileceği şekilde yaygınlaştırılması için bir mekanizma oluşturulmasını talep ettik, bunun üzerinde çalışıyor Bakanlığımız.

Yine, "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" bölümünde "Çocuk" başlığı altında öngörülen tedbirler var kalkınma planımızda. Bunda da anne baba eğitimlerinin artırılması, anne babalara yönelik çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun beslenme, büyüme, eğitim ve oyun içerikli materyallerin geliştirilmesi. Bu konuda kurumumuzdan bir öneri gelmedi, teklif gelmedi daha doğrusu. Burada tabii, aslında şöyle bir açıklama getirmek gerekiyor: Kalkınma planı, malumunuz, beş yıl için öngörülen bir politika çerçevesi. Bu politika çerçevesinin beş yıl için öngörülmesi dolayısıyla tüm tedbirlerle ilgili hemen ilk yılda biz zaten kurumlardan beklemiyoruz, kurumların tüm tedbirlere ilişkin teklif ve önerilerini ilk yıl için vermelerini. Kurumlar kendi iş planları doğrultusunda bazı tedbirler için 2020 yılı, bazı tedbirler için 2021'i ve devam eden yılları planlayabiliyorlar.

Komisyonumuzun 4'üncü önerisi: Kadınların iş gücüne katılması ve istihdamın artırılmasını hedefleyen mekanizmaların ve teşviklerin oluşturulmasıydı. Burada sunumun başında da belirttiğim gibi sadece "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında değil, "Rekabetçi Üretim ve Verimlilik" başlığı altında da kadınlara yönelik politika ve tedbirler yer alıyor. "Girişimcilik ve KOBİ'ler" başlığında kadınlara yönelik olarak esnaf ve sanatkârların değişen ekonomik ve sosyal şartlara uyum sağlayacak şekilde rekabet güçlerinin ve kapasitelerinin artırılması, sosyal ve yenilikçi kooperatifçiliğin desteklenerek iş birliği ve ortak çalışma kültürünün sağlanması politikasının altında kadın kooperatiflerinin öncelikli olmak üzere yine planda tanımladığımız öncelikli sektörlerde faaliyette bulunan kooperatiflere destek sağlanmasına ilişkin bir tedbirimiz var. Bu tedbirden Ticaret Bakanlığımız sorumlu. Bakanlığın teklifi çerçevesinde Cumhurbaşkanlığı 2020 Yıllık Programı'nda 2011 yılında hazırlanan Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliği'nin ve ilgili kılavuzunun güncellenmesi öngörüldü. Aynı öneriyle ilişkili

olarak “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlığı altında “İstihdam ve Çalışma Hayatı” bölümünde kadınların iş gücü piyasasına katılımlarının kolaylaştırılması ve istihdamlarının artırılmasına ilişkin uygulamaların geliştirilmesi politikası var. Bu politikayla ilgili olarak öngörülen tedbirler iş gücü piyasasında kadın istihdamı artırılacak şekilde kadınların özellikle kodlama, yazılım ve teknoloji üretimi alanlarında mesleki eğitim ve beceri gelişimi fırsatlarının güçlendirilmesi ve kadınların iş gücüne ve istihdama katılımlarının artırılmasını teminen bakım hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması başta olmak üzere iş ve aile yaşamını uyumlaştıracak uygulamaların dinamik biçimde hayata geçirilmesi; bu çok önemli bir tedbir çünkü bizim toplumsal olarak iş gücüne katılma, kadının iş gücüne katılması açısından karşılaştığımız en büyük sorun kadının evde bulunduğu bakım hizmetlerinin yoğunluğu. Dolayısıyla gerek çocuk bakımı, gerekse yaşlı bakımındaki kurumsal destekler kadınların evdeki bakım hizmetlerinin yoğunluğunu azaltarak sadece “full time” değil, esnek çalışma ve “part-time” yarı zamanlı çalışma biçimlerinde de kadınların iş gücü piyasasına katılımlarının kolaylaştırılacaktır. Bu tedbirle ilgili kurumumuz Aile Bakanlığı buna ilişkin bir teklif sunmadı ama buna ilişkin çalışmaları ve planları olduğunu biliyoruz.

BAŞKAN – Hande Hanım, biz bir şey sunmuştuk hatırlarsanız internet üzerinden. Mesela bir mesleği var, avukat ama işini yapamıyor. Onun üzerinden “dijital ortamlarda” diye bir sunumumuz olmuştu hatırlarsanız.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, İSTİHDAM VE SOSYAL KORUMA DAİRE BAŞKANI HANDE HACİMAHMUTOĞLU – Şimdi, sırayla Komisyon önerilerini sunduğum için şimdi geldi konu. Şöyle Sayın Başkanım: Bu öneri bizim için çok kıymetli. Açıkçası sizinle mayıs ayında yaptığımız toplantıda konuştuğumuz konular bizi sektör olarak, Daire olarak çok heyecanlandırdı çünkü KEFEK’ in de bu konuda kararlılıkla böyle bir politika önerisi sunması kurumları da harekete geçirecek nitelikte. Bu doğrultuda biz de “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlığı altında “İstihdam ve Çalışma Hayatı” bölümünde öncelikle hedef grup, sektör, bölge odaklı aktif iş gücü programları uygulamasında kadınlara öncelik verilmesini öngörüyoruz.

Yine “Rekabetçi Üretim ve Verimlilik” başlığı altında kadınların tarımsal becerilerinin geliştirilmesine yönelik kursları önceliyoruz.

“Kadın” bölümünde kadın girişimcilere iş geliştirme süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetinin sunulmasına ilişkin tedbirimiz var, bundan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız sorumlu. Ve dijital ortamlardaki ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesini hedefleyen mekanizmaların oluşturularak kadın girişimcilerin e-ticarette güçlenmelerinin sağlanmasına yönelik eğitim programları ve seminerlerin düzenlenmesini öngörüyoruz.

Yine “Kadın” başlığı altında kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere yönelik eğitim, girişimcilik, danışmanlık gibi alanlarda destek verilmesini, kadının ekonomik yaşama etkin katılımını sağlayabilmek için illerin farklı iş gücü ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak eğitim, staj, işbaşı eğitim gibi uygulamalara etkin olarak devam edilmesini öngörüyoruz.

Kırsal kesimde kadın girişimciliğinin artırılabilmesi için destek mekanizmalarının sağlanmasını öngörüyoruz. Şimdi, bu öneriyle ilgili yıllık programda istihdam ve çalışma hayatı için öngördüğümüz tedbir kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızdan gelen faaliyet teklifi kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve sanayi ve imalat sektörlerinde işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü karşılamak amacıyla mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programlarına katılan kadınlara sağlanan çocuk bakım desteği uygulamasına devam edilmesi. Yine Komisyonumuzun aynı önerisi

doğrultusunda getirilen politikalarla ilgili tarımsal becerinin geliştirilmesine yönelik kurslarla ilgili olarak Tarım ve Orman Bakanlığımız bu yıl için bir faaliyet önerisi iletmedi, yıllık programda o yüzden bu tedbirle ilgili bir faaliyetimiz yer almıyor.

Kadın girişimcilere iş geliştirme süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetinin sunulmasına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın teklifi doğrultusunda yıllık programda yer alan tedbir faaliyeti, kadın ve genç girişimcilerin ihracata yönlendirilmesi için Kadın ve Genç İhracatçı Yetiştirme Programı-Export Akademisinin hayata geçirilmesi ve iller bazında kadın girişimci fiziki “network” oluşturulması çalışmalarının yapılması. Dijital ortamlardaki ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesini hedefleyen mekanizmalarla ilgili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığımız bu yıl için bir faaliyet teklifi iletmedi ancak bu da 2021 sonrasında planlanan faaliyetlerden.

Yine, kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere yönelik eğitim, girişimcilik, danışmanlık desteği konusunda Ticaret Bakanlığımız sorumlu ve 2020 yılında öngörülen faaliyet, kadın kooperatiflerine yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.

İllerin farklı iş gücü ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak eğitim, staj, işbaşı eğitimi gibi uygulamaların kadının ekonomik hayata etkin katılımı için devam ettirilmesi konusunda Aile Bakanlığımızın bir teklifi olmadı, bu da 2021 ve sonrası için öngörülen bir faaliyet.

Kırsal kesimde kadın girişimciliği konusunda Tarım ve Orman Bakanlığımızın teklifi üzerine yıllık programda kadın çiftçilere yönelik verilen eğitimlerle kadınların ilgili destek mekanizmalarına yönlendirilmelerinin sağlanması ve tarımsal destek kapsamındaki programlarda kadın çiftçi projelerine ek puan verilmesine yönelik çalışmaların devam etmesi yer alıyor.

Yine Komisyonumuzun önerisi, çeşitli kanunlarda değişiklik yapmak suretiyle kadın kooperatiflerinin kuruluş aşamasında sermaye oluşturma, mali güçlükler, zorunlu giderler, yasal kısıntılar, faaliyet aşamasında ise güçlenmeleri ve sürdürülebilirliklerinin sağlanmasına yönelik politikaydı. Bu kapsamda yine planın “Kadın” bölümünde yer alan politikamız, kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere yönelik biraz önce de belirttiğim eğitim, girişimcilik ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması. Ticaret Bakanlığımızın sorumluluğunda olan tedbire ilişkin faaliyet, kadın kooperatiflerine yönelik eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.

Kadına yönelik şiddet konusunda önerilen Komisyon teklifine ilişkin olarak “Kadın” başlığı altında kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulamasını sağlamak amacıyla çalışmaların yapılması. Bu tedbir kapsamında yıllık programda yer alan faaliyet, şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara ve varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkili olarak verilmesi ve yaygınlaştırılması ve bu kişilerin sosyoekonomik olarak güçlenmeleri.

Yine, fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarındaki mesleklere yönlendirmeye ilgili bir önerisi vardı Komisyonumuzun. Bu konuda “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlığı altındaki “Kadın” bölümünde iş gücü piyasasının değişen ihtiyaçları çerçevesinde yeni gelişen meslek alanlarının göz önünde bulundurularak kız çocuklarının fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarındaki mesleklere yönlendirilmesine ilişkin çalışmaların yürütülmesi bulunuyor. Bu tedbirden sorumlu kurumumuz Millî Eğitim Bakanlığı, 2020 yılı için bir teklif faaliyeti iletmedi, 2021 sonrası için düşünüyor.

Yine, Komisyon önerimiz, dijital ortamlarda kadınların iş gücüne katılımının artırılmasını hedefleyen mekanizmaların geliştirilmesi ve kamuoyunu bilgilendirici, kamunun dikkatini çekecek kamu spotlarının oluşturulması, kampanyaların yapılması. Buna ilişkin plan politika tedbiri, kadınların

ekonomik faaliyetlerinin geliştirilmesi için kadın girişimcilere iş geliştirme süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulması, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız sorumlu. Biraz önce belirttiğimiz Kadın ve Genç İhracatçı Yetiştirme Programı-Export Akademi kadın girişimci fiziki “network”ünün oluşturulması bu tedbire ilişkin faaliyet. Kadınların internet sitesi, portal, aplikasyon gibi dijital ortamlardaki ekonomik faaliyetlerinin geliştirilmesini hedefleyen mekanizmaların oluşturulmasına yönelik plan tedbirimize ilişkin olarak ise sorumlu kuruluş olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızdan bir faaliyet teklifi sunulmadı.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Bir sunumumuz daha olacak.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

3.- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sağlık, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Hayriye Gülşah Uran'ın, kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ve bu kapsamda 2020 yılı merkezî yönetim bütçesinde yapılanlar hakkında sunumu

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HAYRİYE GÜLŞAH URAN – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri; bugün size kadın ve erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme kapsamında esasında 2020 yılı merkezî yönetim bütçesi kapsamında neler yaptığımızı anlatacağım. Ancak o kısma geçmeden önce kısaca kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemeden ne anlamamız gerektiği, ülke uygulamaları eşliğinde yaptığımız değerlendirmeler ve bu değerlendirmeler neticesinde program bütçe kapsamında nasıl adımlar attığımızı sizinle paylaşmak istiyorum.

Avrupa Konseyi tarafından yapılan tanıma göre kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme, bütçe sürecinin tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilmesini içeren ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için gelirlerin ve harcamaların yeniden yapılandırıldığı cinsiyet temelli bir bütçe değerlendirmesidir. Bu bütçeleme yaklaşımının temel hedefi, kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaç ve önceliklerini göz önünde bulundurarak harcamaların önceliklendirilmesi ve gelir artırıcı politikaların kadın-erkek fırsat eşitliği çerçevesinde oluşturulmasıdır. Dolayısıyla temel özelliklerine baktığımız zaman kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme bir bütçeleme sistemi olmayıp bir bütçeleme sürecini ve yaklaşımını ifade etmektedir. Her harcama ve gelir kalemini kapsama zorunluluğu bulunmamaktadır ancak sadece sosyal sektörlere de odaklanmaması gerekmektedir. Bütçenin tümünde uygulanabileceği gibi belirli bir bakanlık veya bir programın harcamaları üzerinde de yoğunlaşarak kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımının belirli bir aşamada sağlanması mümkün olmaktadır. Kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemenin bütçe sürecine dâhil edilmesi süreci üç aşamadan oluşmaktadır: Bütçeleme öncesinde bir analiz yapılarak bu sisteme dâhil edilebilir, bütçenin hazırlanması ve uygulanması sırasında sisteme dâhil edilebilir ya da bütçeleme sonrasında bir cinsiyet etki değerlendirmesi yapılması suretiyle bütçe sürecine dâhil edilebiliyor.

OECD ve diğer uluslararası kuruluşlar kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı yaklaşımı teşvik etmek için bütçe döngüsüne birden fazla potansiyel geçiş noktası olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle bu yaklaşımlardan hangisinin ya da hangilerinin kullanılacağı, hepsinin bir arada mı kullanılacağı yoksa ayrı ayrı mı kullanılacağı hususunda bir tercih ortaya koymaktan kaçınılmaktadır. Her ülkeye uyan tek bir plan sunulmamaktadır bu yüzden. Her ülkenin kendi bütçe yapısına, ihtiyaçlarına göre

kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımı değişmektedir. Bu öğelerin hepsi eşit derecede önemlidir, tamamının aynı anda uygulanması tam anlamıyla fırsat eşitliğine duyarlı bir bütçelemenin yapıldığı anlamına gelmektedir. Ülkedeki mevcut bütçeleme sürecinin planlamadan başlayarak hedeflerin ortaya konulması, bu hedeflere yönelik kaynakların tahsisi ve hedeflere ne şekilde ulaşıldığının değerlendirilmesi aşamalarından herhangi birinden bu sürecin başlatılması gerekmektedir. Bütçeleme öncesi analizde bireysel cinsiyet ölçütleri dikkate alınarak bir cinsiyet etki değerlendirmesi yapılmaktadır. Bütçenin hazırlanması ve uygulanması sürecinde bu sürece dâhil edilmesi performans esaslı bütçeleme kapsamında performans hedeflerinin bir kısmının cinsiyete duyarlı politikalarla ilişkilendirilmesi şeklinde gerçekleşmektedir ve bütçe kaynaklarının bir kısmının da kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı politikalara tahsis edilmesi önemlidir. Ayrıca bu aşamada merkezî bütçe otoritesi tarafından yıllık bütçenin yanında belirli politika önlemlerinin analizinin de olduğu cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki genel etkisine yönelik bir değerlendirme raporu da sunulabilmektedir ülke uygulamalarında. Bütçeleme sonrası yapılacak olan analizlerde farklı bir otorite tarafından belirlenen hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesi ve bu kapsamda elde edilen bütçede belirlenen politikalarla nasıl sonuçlara ulaşıldığının tespit edilmesi için bütçeleme sonrası bir analiz önerilmektedir.

İlk girişimler 1980'li yıllarda başlamıştır Avustralya'da. Uluslararası kuruluşların da desteğiyle kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımı çeşitli düzeylerde uygulama imkânı bulmuştur. Bu yaklaşım merkezî ve yerel yönetim bütçelerinin bütününe hedeflese de ülke uygulamalarına baktığımızda gelişim düzeyi sınırlı kalmıştır. Şöyle ki kamu hizmeti ve harcamalarından sağlık, eğitim gibi seçilmiş alanlar üzerinde yoğunlaşmıştır ya da tekil sorunlar üzerine yoğunlaşarak yani şiddet ya da istihdam ve benzeri konularda yoğunlaşarak ilerleme göstermiştir.

OECD üyesi ülkelerden kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemeyi uygulayan ülkeleri analiz ettiğimizde ortaya çıkan ortak sonuçları sizlerle paylaşmak istiyorum: Standart bir model sunulamamıştır. Yasal hükümlerin niteliği ve amacı değişmekle birlikte yasal olarak çoğunlukla bir düzenleme mevcuttur. Avusturya, İzlanda, Kore, Meksika, Hollanda ve İspanya'nın bütçe kanunları özel hükümler içermektedir. Avusturya'nın diğer ülkelerden farklı ve kendisini iyi uygulama örneği olarak uluslararası kuruluşlar tarafından benimsenmesinin temel sebebi, anayasasında kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yapılmasına yönelik bir hüküm yer almasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte yasal olarak her ülkenin yapmak zorunda olduğu şey geniş ölçüde farklılık göstermektedir. Örneğin İzlanda'da bu hükümler tüm bakanlıkların bütçe tekliflerinin ve yasa tekliflerinin cinsiyet analizini üstlenmelerini gerektirmektedir. İspanya'da yasal çerçeve her bakanlığın bütçe ve harcama devlet sekreterliğine harcama programlarının cinsiyet üzerindeki etkisini analiz eden bir rapor göndermesini içermektedir. En sık kullanılan araçlardan ikisi bu bütçeleme öncesi ve bütçeleme sonrası cinsiyet etki değerlendirmesidir. Harcama incelemelerine baktığımızda cinsiyet perspektifinin nispeten sınırlı bir uygulamasının olduğu gözlenmiştir. Kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı politikalara ayrılan kaynakların toplam kamu harcamaları içindeki payı büyük ölçüde değişmektedir. İyi uygulama örnekleri arasında bulunan Avusturya ve İzlanda'da cinsiyete duyarlı politikalara ayrılan kaynakların ayrıntılarını sağlayamamaktadır. İsveç farklı bir uygulama geliştirerek bütçe beyanına ek olarak ekonomik eşitlik başlıklı ekonomik kaynakların cinsiyetler arasındaki dağılımını gösteren bir ek yayınlamaktadır. Bu belgede kadınların ve erkeklerin ekonomik durumları analiz edilirken eğitim ve istihdam durumları da incelenmektedir.

Genel olarak bakıldığında ülke uygulamalarında kadın-erkek fırsat eşitliğine yönelik harcamaların iki ana gruba ayrıldığını gözlemledik: Cinsiyete özgü programlar için yapılan harcamalar yani çocuk bakımı için verilen destekler ve aile yardımı gibi harcamalar ya da kadın-erkek fırsat eşitliğini

yaayınlaştırmaya yönelik harcamalar yani cinsiyet etki değerlendirmesine ilişkin harcamalar, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik yapılan farkındalık çalışmaları, bu kapsamdaki çalışmaları maliyetlendirdiğini gözlemledik.

Ülkelerin büyük bir çoğunluğu performans belirleme sürecinde cinsiyet perspektifini uygulamaktadır. Performans programları politika ve programların amaçlanan sonuçlarına ne ölçüde ulaştığı hakkında bilgi sağladığı için cinsiyet perspektifini performans belirleme sürecine dâhil etmek, kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı politikaları oluşturmak için yararlı bir araç olarak görölmektedir. Avusturya kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımını performans esaslı bütçeleme reformuyla beraber ele almıştır ve yıllık bütçe beyanındaki her bölümde en az 5 hedef belirlenmesini ve bu 5 hedeften en az 1'inin eşitlik ilkesini içermesi gerektiği yönünde düzenleme yapmıştır. Dolayısıyla Avusturya'da her bir bakanlık kadın-erkek eşitliğini teşvik etmek için hedefler ve göstergeler tasarlamakla yükümlüdür, yıllık olarak da cinsiyet eşitliği hedefleri ve hedeflerindeki başarılarını performans raporlarıyla açıklamaktadır.

Kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımını benimseyen ülkelere baktığımızda her ülkenin kendi koşullarına ve bütçe yapısına uygun bir yaklaşım benimsediğini belirtmiştim. Genel olarak sonuç odaklı olması ve planlama, uygulama ve değerlendirme döngüsü içermesi nedeniyle performans esaslı bütçeleme esas itibarıyla kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemenin bir parçası olarak görölmektedir. Performans esaslı bütçelemede genel amaç kaynakların ekonomik, verimli ve etkin kullanımını sağlamak, mali saydamlığı ve hesap verilebilirliği artırmaktır. Kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemeyle amaçlanan da harcama programlarının kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını nasıl karşıladığını ölçerek elde edilen sonuçları bu programların iyileştirilmesi için kullanmaktır.

Ülke uygulamalarında belirttiğim üzere performans esaslı bütçeleme konusundaki açıklamaların ışığında ülkemizde şu anda uygulamaya geçirdiğimiz, Sayın Bakanımın da belirttiği program bütçe sürecinde kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme kapsamında neler yaptığımızı sizlerle paylaşmak istiyorum. 2013 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu'yla birlikte kaynakların etkili, ekonomik, verimli kullanımı ilkeleri çerçevesinde performans esaslı bütçeleme sistemi benimsenmiştir. Söz konusu bütçeleme sistemiyle plan ve programlarla belirlenen amaç, hedef ve öncelikler ile bütçelerde tahsis edilen kaynakların kullanımı sonucunda elde edilen çıktı ve sonuçların ilişkilendirilmesi, sonuç odaklı bir mali yönetim anlayışının geliştirilmesi ve böylece mali saydamlık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. 5018 sayılı Kanun'la getirilen performans esaslı bütçeleme uygulamaları ile analitik bütçe sınıflandırmasını birlikte değerlendirdiğimizde stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme uygulamaları yoluyla elde ettiğimiz kazanımlardan faydalanarak mali yönetim reformlarına devam etme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda performans esaslı bütçelemenin daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayacak olan program bütçe sistemini 2021 yılı merkezı yönetim bütçesinin hazırlanması kapsamında yürürlüğe tam anlamıyla sokacağız.

2019-2021 Dönemi Orta Vadeli Programı'nda kamu kaynaklarının kullanımının etkinliğini takip etmeyi kolaylaştıracak, şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıracak performans esaslı program bütçelemenin hayata geçirileceği, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ise program bütçeleme sistemine geçiş için gerekli çalışmaların tamamlanacağı ifade edilmiş ve Başkanlığımız sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir. Program bütçeye geçiş süreciyle ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı makamından alınan olur ile merkezı yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe hazırlık ve uygulama süreçlerinde kullanacakları program ve alt programlar onaylanmış, 2020 yılı performans programlarının program sınıflandırmasına uygun olarak hazırlanması, 2021 Yılı Merkezı Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'nin

program bazlı olarak hazırlanması hususları uygun bulunmuştur. Program bütçe sistemine geçişin ilk adımı olarak 2020 yılı performans programları program bütçeye uygun olarak hazırlanmıştır. Program bütçe, harcamaların program sınıflandırmasına göre tasnif edildiği, harcama önceliği geliştirme konusunda karar alıcılara kamu hizmet sunumu performansına ilişkin bilgilerin sağlandığı ve bu bilgilerin kaynak tahsisi sürecinde sistematik olarak kullanıldığı bir bütçeleme sistemidir.

Program bütçe kapsamında biz bir program sınıflandırması öngördük. Bu program kapsamında üretilen ürün ve sunulan hizmetlerin alt kategoriler şeklinde gruplandırılması suretiyle oluşturulan bu sınıflandırmada program, alt program ve faaliyet şeklinde 3 düzeyden oluşmaktadır. Program, kamu idarelerinin temel görev ve sorumlulukları esas alınarak kaynak tahsis edilen birbirleriyle uyumlu ve anlamlı şekilde bir araya getirilmiş faaliyetler grubu olarak tanımlanmaktadır. Alt program, programın sonuçlarına ulaşmak amacıyla bir araya getirilen birbiriyle uyumlu faaliyetler grubudur. Faaliyet, kamu kaynağı kullanılmak suretiyle belirli bir ürün ya da hizmetin sunulması amacıyla planlama aşamasından üretim ve hedef kitleye sunum aşamasına kadar gerçekleştirilen iş, işlem ve süreçler bütünüdür. Bu kapsamda 68 adet program onaylanmıştır. Bu programlar, alt programlar ve faaliyetler ilgili tüm kamu idareleriyle bir araya gelmek suretiyle tespit edilmiştir.

Program bütçe kapsamında bir “program gerekçesi” kavramını da bu reformla beraber mali yönetim alanında ön plana çıkarıyoruz. Program gerekçesi, bütçe kararlarını desteklemek üzere programlarla ilişkili performans bilgisinin üretilmesi, bütçeleme süreçlerinde kullanılması ve raporlanması amacıyla geliştirilmiştir. Programlar, ödeneklerin tahsis edilmesi ve yönetilmesi, ödenek ve harcamaların planlanması ve kontrolünde bir araç olarak kullanılacaktır. Bu nedenle kamu kaynağının kullanımına ilişkin performans bilgisinin odağında program sınıflandırmasının yer alması öngörülmüştür. Program gerekçesi, yürütülen program, alt program ve faaliyetlerle neyin başarılmak istendiğini açıklayacaktır. Bu kapsamda performans esaslı bütçe uygulamasının geliştirilmesi amacıyla üst politika belgelerinin, stratejik planların ve performans programlarının bütçelerle bağının etkin bir şekilde kullanılmasının aracı olacaktır. Program gerekçelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan merkezî yönetim bütçe teklifine eklenecek belgeler arasında yer alması öngörülmektedir. Merkezî yönetim kapsamındaki bütün idarelerin program gerekçelerinin bir arada görülmesini sağlamak üzere söz konusu gerekçeler bütçe teklifiyle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan bütçe gerekçesinin bir parçası olarak konsolide edilecektir. Planlamamız bu şekildedir. 2021 yılı merkezî yönetim bütçesi hazırlanırken program bütçenin bu aşamalarını takip edeceğiz.

Türkiye’de kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme kapsamında neler yaptığımızdan bahsetmem gerekirse kadınlara yönelik uygulama ve politikalara 2016 yılından bu yana bütçe gerekçesinde yer verilmektedir. Eşi vefat etmiş kadınlara aylık 275 TL düzenli nakdî yardım verilirken bu amaçla ayrılan kaynak da 430 milyon lira olarak belirlenmiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde kadın konukevinin giderleri için 235 milyon TL, şiddet önleme ve izleme merkezlerinin giderleri için 102,3 milyon TL, şiddet mağduru kadınlarımıza sağlanan barınma imkânı için 3,6 milyon TL, çocukları için sağlanan kreş hizmeti için 1,7 milyon TL ödenek öngörülmüştür. Sağlık Bakanlığı kanser erken teşhis, tarama ve eğitim merkezlerimizde kadınlarımızın kanser taramaları ücretsiz olarak yapılmaktadır. Ticaret Bakanlığı tarafından kadınlarımızın girişimcilik kabiliyetlerinin artırılması için kooperatif çatısı altında örgütlenmelerine ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. KOSGEB tarafından kadın girişimciliğinin artırılması ve yaygınlaştırılması hedefiyle yeni kadın girişimcilere yönelik olarak ilave yüzde 20 destek sağlanmaktadır. GAP İdaresi Başkanlığınca kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini artırmak, kadını güçlendirerek fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak için yürütülen Çok Amaçlı Toplum Merkezleri Projesi’ne de 8 milyon TL finansman desteği sağlanması planlanmaktadır. Hem Dünya Bankası hem de Avrupa Birliği tarafından kadın-erkek fırsat eşitliğine

duyarlı bütçeleme kapsamında iyi uygulama örneği olarak tespit edilen ve örneklemede kullanılan bir unsur, bizim şartlı nakit transferlerine yönelik sürdürdüğümüz uygulama. Bu dönemde de yine kız çocuklarının eğitime devam etmeleri ve düzenli sağlık kontrollerinden geçmelerinin sağlanması için şartlı nakit transferi uygulamasına devam edilecektir. Ayrıca kadın istihdamının artırılması için de işveren prim teşviki uygulanmaktadır.

Kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımını program bütçe reformu kapsamında hayata geçirme planımız olduğu için belirlemiş olduğumuz programlardan bir tanesi Kadının Güçlenmesi Programı.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – 68 tane programdan bir tanesi, doğrudan doğruya Kadının Güçlenmesi Programı.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HAYRİYE GÜLŞAH URAN – Evet.

Bu programda belirlediğimiz 2 tane alt programımız var: Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele edilmesi, birinci alt programımız; ikinci alt programımız, kadının toplumsal statüsünün geliştirilmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması. Alt programlardan kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele edilmesi alt programımızı 2 faaliyetle takip etmeyi planladık şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmetler ve şiddetin önlenmesi ve izlenmesine yönelik hizmetler olarak. Kadının toplumsal statüsünün geliştirilmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması alt programının faaliyeti olarak da kadına yönelik hizmetlerin planlanması ve koordinasyonu olarak tespit edilmiştir.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Bunlar geliştirilmeye açık, değil mi? Sayısını arttırabiliriz, içeriğini genişletebiliriz, orada tartışacağız zaten.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HAYRİYE GÜLŞAH URAN – Tabii Sayın Bakanım.

Bu kapsamda biz anahtar göstergeler belirliyoruz program bütçe sistemi içerisinde. Bu göstergeler program kapsamında yer alan hizmetlerdeki ilerlemeyi ölçen ulusal veya uluslararası düzeyde veri üretilmesini sağlayan temel göstergeler. Anahtar göstergeler belirlenirken kamu idarelerinden o programlar için en az 1 tane anahtar gösterge belirlemelerini talep ettik, sayısının çok fazla arttırılmamasına özen gösterdik. Program bütçe kapsamında doğrudan kadınlara yönelik olarak şu anda 3 anahtar gösterge bulunmakta. 2'si Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait, kadınların iş gücüne katılım oranı ve kadınların yükseköğretim okullaşma oranı. Sağlık Bakanlığı için de Koruyucu Sağlık Programı altında anne ölüm oranını anahtar gösterge olarak belirledik.

Program bütçe çalışmaları kapsamında kadın-erkek fırsat eşitliğine dolaylı bütçelemede biz performans programlarının kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemeye uygun olarak hazırlanması için çalışmalarımızı yürüttük. Performans göstergeleri alt programların altında bir alt program hedefinin belirlenmesi, daha sonra bunun altında belirlenen faaliyetlerin de bu hedeflerin gerçekleşmesine yönelik performans göstergelerinin tespit edilmesini istedik. Dolayısıyla performans göstergeleri alt programın etkinliği ve etkililiğine ilişkin bilgi sağlayan, alt program kapsamında yer alan hizmetlerdeki ilerlemeyi ölçmek, performansı değerlendirmek veya hizmetlerle ilgili değişimleri yansıtmak üzere kullanılan nicel ölçütler olarak tanımlandı. 2020 yılı bütçe hazırlık çalışmaları kapsamında kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemenin bütçe döngüsüne, dolayısıyla bütçenin hazırlanması ve uygulanması sürecinde dâhil edilmesini gerçekleştirdik ve bu kapsamda bütçeyle ilgili alt program hedeflerinin bir kısmının kadın-erkek fırsat eşitliğinin izlenmesine yönelik göstergelerle takip edilmesini öngördük. Program bütçe rehberimizde kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasında etkinliğin artırılması için

kamu hizmetleri sunulurken kadın ve erkeklerin ihtiyaç ve önceliklerinin göz önünde tutulması gerektiği, sunulan kamu hizmetlerinin kadın ve erkekleri nasıl etkilediğinin tespit edilmesi ve kadınların güçlenmesi konusunda sağlanan gelişmelerin ölçülmesi amacıyla göstergeler oluşturulmasının önem arz ettiği vurgulanarak idarelerden performans göstergeleri belirlenirken kadın-erkek fırsat eşitliğinin izlenmesine yönelik göstergelere mümkün olduğunca yer vermeleri talep edilmiştir. Söz konusu göstergeler aracılığıyla her idarenin yaptığı harcamalardan kadın ve erkeklerin nasıl etkilendiğinin izlenebilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede ilk defa bütçe hazırlık dokümanlarının birinde kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına ilişkin bir vurgu da yapılmış oldu.

Biz bu çalışmalar kapsamında kamu idareleri için kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı göstergeler belirlemelerini talep ettik, biz de kendilerine gösterge önerileri sunduk. Bu gösterge önerilerini belirlerken iyi uygulama örneği olan Avusturya'nın 2019 yılı yıllık bütçe beyanında yer alan göstergelerden Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu tarafından belirlenen göstergelerden, ayrıca TÜİK tarafından yayınlanan toplumsal cinsiyet kapsamındaki verilerden yararlandık. Bu kapsamda, bizim sunulan kamu hizmetlerinin kadın ve erkekleri nasıl etkilediğinin tespit edilmesi amacıyla kadınların güçlenmesi konusunda sağlanan gelişmeleri ölçmek amacıyla 14 kamu idaresinde 34 adet performans göstergesi belirledik. Buradaki önemli olan husus, genelde kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçelemenin sadece Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesini ilgilendirdiği yönünde bir anlayışın olması. Tabii ki onun bütçesini de çok yakından ilgilendiriyor ancak diğer bakanlıkların da kadınlara yönelik yapmış olduğu hizmetler olduğu için bu hizmetlerin de tespit edilmesi ve kadınların bu hizmetlerden ne ölçüde yararlandırıldığının tespit edilmesi önem arz ettiği için biz Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı için göstergeleri belirledik, Millî Eğitim Bakanlığı için göstergelerimizi belirledik. Yani bu göstergelerden örnek olarak vermem gerekirse, 6-9 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı, 10-13 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı, 14-17 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı gibi. Adalet Bakanlığında performans göstergeleri belirledik. Meslek edindirme kurslarına katılan kadın hükümlü ve tutuklu sayısı, -Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri ve İşyurtları Kurumu için de göstergeler belirledik-sigorta primi ödenerek çalıştırılan kadın hükümlü ve tutuklu sayısı, kadın hükümlü ve tutuklulara yönelik mesleki eğitim sayısı, mesleki eğitim verilen kadın hükümlü ve tutuklu sayısı şeklinde. Diğer kurumumuz Sağlık Bakanlığı. Sağlık Bakanlığında meme kanseri erken teşhis oranını, anne dostu hastane sayısını performans göstergesi olarak aldık. Tarım ve Orman Bakanlığımızda, tarımsal ve ev ekonomisi konusunda eğitmen kadın sayısı, kadın çiftçilere yönelik gerçekleştirilen proje sayısını gösterge olarak belirledik. Ticaret Bakanlığında da kadın kooperatifleri sayısı, kooperatifçilik eğitimi veren kadın girişimci sayısı göstergelerini performans programında kullanmak üzere tespit ettik. Gençlik ve Spor Bakanlığında da uluslararası müsabakalara katılımında kadın sporcu oranını gösterge olarak belirledik. KOSGEB, daha önce de belirttiğim gibi kadın girişimcinin desteklenmesi amacıyla mevcutta vermiş olduğu desteklerin tutar oranını yüzde 20 arttırarak sunmaktadır. Bu kapsamda, KOSGEB'in yapmış olduğu faaliyetleri göstergeler aracılığıyla incelemenin önemli olduğunu biliyoruz. Bu nedenle KOSGEB için de göstergeler belirledik. Girişimcilik destekleri kapsamında desteklenen kadın sayısı, kadınlara sağlanan girişimcilik desteklerinin toplam girişimcilik destekleri içerisindeki payı. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı için de göstergeler belirledik. Burada Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde iş kuran kadın sayısı, GAP Bölge Kalkınma İdaresinin kapsadığı illerdeki kadın istihdamının toplam istihdama oranı. KOP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından düzenlenen sosyal ve kültürel projelerden faydalanan dezavantajlı birey sayısı. Bu sayede Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin, Konya Ovası Bölgesi'nin kalkındırılması amacıyla yapılan harcamalar sonucunda bunun kadınların hem istihdamı hem iş kurlmaları üzerinde ne ölçüde etkide bulunduğunu tespit etmeyi amaçlıyoruz. Kamu Denetçiliği Kurumu için de bir gösterge belirledik.

Dezavantajlı grupların farkındalığının sağlanması ve bunların hak arama imkânının geliştirilmesine yönelik yapılan etkinlik sayısı. TÜBİTAK bilim insanı burs ve desteklerinden yararlanan kadınların oranını gösterge olarak belirledi. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı da Türkiye bursları kapsamında burs verilen kız öğrencilerin oranını tespit etti.

Performans göstergelerinin kullanılmasıyla kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımının yıllık bütçelemenin ve politika yapmanın normal rutinleri içerisine yerleşerek bütçenin kalıcı bir özelliği hâline gelmesini planlıyoruz. Ülkemizde cinsiyet temelli veri ve istatistiklerin rutin olarak kullanılmasının politika müdahalelerinin tasarımı ve etkilerinin değerlendirilmesini de büyük ölçüde kolaylaştıracağını değerlendirmekteyiz.

Son olarak, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ana yararlanıcı olduğu, Başkanlığımızın da eş yararlanıcı olduğu, Türkiye’de Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçenin ve Planlamanın Uygulanması Projesi’nden bahsetmek istiyorum. Proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilecek ve 3,3 milyon euroluk bur finansman desteği sağlanacak. Bu projenin amacı hem yerel hem de ulusal düzeyde kilit aktörleri hedefleyerek farkındalık yaratmak, planlamaya ve bütçelemeye yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımı kurumsallaştırmak ve kamu politikalarını cinsiyet perspektifinden izlemek için modeller geliştirmektir. Projeye ilişkin eylem planımızı hazırladık, plan şu anda Merkezi Finans ve İhale Biriminde değerlendirmede. 2020 yılında projenin başlamasını öngörüyoruz. Üç yıl sürmesi planlanıyor projenin. Projede sadece merkezî yönetim değil, belirlenmiş pilot illerde belediyeler de bu kapsamda eğitime tabi tutulacak. Bir de onlar daha önceden Birleşmiş Milletler Kadın Birimi tarafından projeler de yürüttükleri için onların artık izleme ve değerlendirme aşamalarını tespit etmeye yönelik bir çalışma öngörüyoruz. Bu kapsamda, Gaziantep, Eskişehir, Kocaeli, İstanbul Sultanbeyli Belediyeleri pilot belediyeler olarak belirlendi.

Başkanlığımız, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı olarak bu projeden yararlanıcı ve hedef grup olarak bulunacak. Ayrıca, siz Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun sayın vekilleri, siz de bu projenin kapsamında projeden yararlanmak üzere bizimle birlikte olursanız bizim için büyük bir mutluluk sebebi olur. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler Projenin kapsamında, tekrar hedef grup olarak belirlendi. Sivil toplum kuruluşlarını, bütçeleme ve planlamanın uygulandıktan sonraki sürecinde neler yapıldığının izlenmesine yönelik bir veri seti oluşturma planı var bu proje kapsamında. Dolayısıyla, sivil toplum kuruluşlarının da performans göstergeleri sonucunda ayrılan kaynakların bu hedefleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin tespit edilmesine yönelik bir izleme ve değerlendirme sürecine dâhil edilmesi için gerekli çalışmalar da yürütülecektir.

Arz ederim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz, sağ olasınız.

IV. – KONU

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon Başkanlığının önerilerinin On Birinci Kalkınma Planı'na yansıtılması ve bu çerçevede kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme ile cinsiyet kodu konularına ilişkin görüşme

BAŞKAN –Buyurun Sayın Bakanım.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Teşekkür ediyoruz.

Nasıl uygun görürseniz, sorular olursa da arkadaşlarımız memnuniyetle cevap vereceklerdir.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Soruları almadan önce şöyle başlamak istiyorum: Mayıs ayında ilk sizinle görüştüğümüzden sonra hızlı bir şekilde, iki gün sonra Strateji ekibinizle görüştük Hande Hanım başta olmak üzere. Projelerimiz konusunda onlar da çok heyecanlandılar ve yaptığımız çalışmalarda gördük ki büyük bir bölümü konmuş.

Bizim sizden talebimiz de tabii ki olacak. Biz bakanlıklarda eşitlik birimlerinin kurulmasını talep ediyoruz. Neden? 2010'da Başbakanlık Genelgesi'nin içerisinde kadınlarla ilgili, izlenmesi konusunda bir genelge yayımlandı. Eğer bu yenilenir, Cumhurbaşkanlığı genelgesi hâline dönüştürülür, bakanlıklarda eşitlik birimi olursa biz kadınlara bakanlıklarda ne kadar ne ayrıldığını, herhangi bir problem yaşandığında veya bürokraside atamalar olduğunda hangi kadının hangi konuda bürokraside yer alabileceğini takip edebiliriz. Çünkü bildiğim kadarıyla, bizim bütçeleme planımız veya bütçe yapımız veya maliye yapımız kadınlara en direkt olarak da faydalanan noktaları vermiyor aslında. Yani biz burada üç beş kalemi sayıyoruz ama dolaylı yoldan da daha çok faydalı yardımlar var. Mesela “şartlı nakit” dediğimizde kız çocuklarını okula katıyoruz ama ailenin de 4-5 çocuğu varsa kendi içerisinde farklı bir ekonomik değer de oluşturuyor. Yine, kadınların siyasete katılımıyla ilgili üç gün süren bir çalıştay yaptık İstanbul'da ve orada her şey başa dönüyor ve her şey ekonomiye dayanıyor. Yani ekonomiye dayanan bir yerde kadınların 2020 ve 2023 hedeflerini, 34,4 olan iş gücüne katılımını 43,4'e çıkarmamız gerektiği ortaya çıkıyor. Dolayısıyla, biz bu kooperatifler, internet üzerinden part-time katılımlarını ve yerelden başlayarak... Çünkü bir kadını biz sigortaladığımız zaman bütün aileyi sigortalamış oluyoruz. Bununla ilgili çalışmalarını biz bir noktada nüve olarak koyduk. Bizim için de sevindirici bir haber, bizi bu yapılan çalışmaların içerisinde bir katılımcı olarak koymanız da Meclis noktasında, arkadaşlarımızın, sizlerin katılımını da faydalı kılacaktır, bizim de katkımız olacaktır anlamını içermektedir.

Diğer taraftan, baktığımız zaman, belediyelerde ve yerel yönetimlerde eşitlik birimleri var. Üniversitelerde de 100'den fazla üniversitede kadın konusunda çalışan birimler var. Şimdi, uygulamalarda biz burada KEFEK'te 2 alt komisyon kurduk, onlardan bir tanesi Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Alanlarına Yönlendirilmesi Konulu Alt Komisyon ama bizim burada bir ihtiyacımız, planı sunarken gördüğümüz Millî Eğitim Bakanlığının bir yol haritasının, plan ve projesinin açıklanmamış olması. Biz iki günlük bir gezi yaptık Urfa ve Gaziantep'e, muhteşem yerler gördük; kod yazıyorlar, sağlık teknolojilerini yapıyorlar, akıllı kavşaklar yapıyorlar ama standartları belli değil. Muhteşem bir çalışma var, biz oradaki çalışmalarını bu hayata nasıl teknolojik olarak geliştireceğiz? Çünkü bizim teknoparklarda da bir sıkıntımız da o. 10 tane teşvik alan firmanın 1 tanesinin ticarileştiğini, son, nihai ürüne geldiğini görüyoruz. Dolayısıyla, bütün kaynaklarımızı, bizim işte, yerelde belediyelerde bahsettiğiniz eşitlik birimlerini, üniversiteleri

bir araya getirmemiz lazım. Birkaç nokta da belirlemiştik, başarılı örnekleri. O örneklerde hareket ederek biz bunları toparlayabilir, gerçek hayata sokabiliriz diye düşünüyoruz. Dolayısıyla taleplerimiz bunlar.

Bir de Dünya Bankasından bahsettiniz. Şimdi, kadın istihdamına indirekt olarak şöyle bir desteği var: Genç ve kadın istihdam ettiğinde devlet belli bir süre –benim bildiğim kadarıyla- üçüncü elemanın giderini karşılıyor veya sigortasını iki veya üç yıl kadar karşılıyor diye biliyorum. Ama biz kadın istihdamını teşvik edecek Dünya Bankasından X firması, özellikle mühendis, işte teknoloji alanları dedik, bu alanlarda kadınlar iş bulmakta zorlanıyor, inşaat mühendisi. Onları istihdam eden firmalara da biz sıfır faizli kredi bulamaz mıyız Dünya Bankasından teşvik edici bir yöntem olarak?

Bizim taleplerimiz bunlar.

Arkadaşlarımızın sorularını alalım.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Bu Komisyonumuzun önerileri nasıl oluştu acaba? Hani üç yıllık bir süreç olduğunu biliyorum ama nasıl oluştu, nasıl hazırladı Komisyonumuz?

BAŞKAN – Daha önce yapılan bütün o alt komisyonlar, oradaki çıktılar... İşte hani biz genelde Kadın, Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu raporlar hazırlıyor, o raporlar çok güzel bir şekilde basılıyor ve büyük bir emek var içerisinde. Onlar benim de ayrıca iş tecrübem ve daha önceki siyasi tecrübeler ve burada konuşulan her şey.

Mesela STEM’le ilgili bir yere, alt komisyonumuza teknolojiyle ilgili kadınların “part-time” iş gücüne katılımıyla ilgili bir dernek katılmıştı. Onların verileri, hepsi bu veriler.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Komisyonumuzun üyelerinden de bu anlamda belki katkı istenilseydi daha iyi olabilir miydi hazırlanma aşamasında, önerilerin sunulması aşamasında?

BAŞKAN – Çok hızlı geliştirdi ama burada geliştireyoruz zaten, bu bir program, devam edecek bir program.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Bundan sonra en azından bence kalkınma planlarında...

BAŞKAN – Tabii, buyurun, bekliyoruz.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Evet, bence de daha doğru olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Gülüm.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Evet, aslında aynı şeye ben de katılıyorum. Biraz daha kolektif olarak, birlikte süreci yürütebilirsek gerçekten daha güzel olur. Evet, toplantıdaki tartışmalardan yürütülmüş ama son hâliyle önerirken bir toplantı yapsaydık da bunun üzerinden gelişseydi daha iyi olurdu. Olanak yoksa da en azından maillerle gönderilirdi.

BAŞKAN – Seçimlerimizi unutmayalım, uzun süre bir seçim dönemi geçirdik.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – İletişim kanallarıyla yapılabilirdi belki, öyle bir yöntem de kullanılabilirdi yan yana gelmediyse.

Şimdi, ben toplam sunum üzerinden, aslında daha önceki süreçlerden de bir şey söylemek istiyorum: Şimdi, şöyle bir sıkıntımız var: “Toplumsal cinsiyet” kelimesini çıkardık hem kalkınma planlarından hem sizin buraya sunduklarınızdan ama aslında Avrupa Konseyinin ve sizin de sunumlarınızda kullandığınız birçok veride “toplumsal cinsiyet” kelimesi çok önemli bir kelime. Toplumsal cinsiyete, duyarlı bütçe yok, “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramları yok.

Şimdi, bir meseleye bakarken hangi perspektiften baktığımız sizin ne yapacağınızı da belirler. Dolayısıyla bu meseleyi böyle bir yerden yani bir sistem sorunu olduğunu, aslında öyle basite alınacak, sadece bir fırsat eşitliği meselesi olmadığını, bir bütün olarak erkek egemen bir sistemin sonuçları olarak bunların yaşadığımızı gözlemlemezsek aslında sorunu da doğru yerden çözemeyiz diye düşünüyorum. O nedenle öncelikle bu kelimelerin neden çıkarıldığını, aslında Avrupa'daki ve dünyadaki tüm uygulamalarında bunun üzerinde önemle vurgu yapılırken bizim neden bundan uzaklaştığımızı hem bir eleştiri olarak hem de soru olarak sormak istiyorum.

Şimdi, genel olarak şöyle bir yaklaşımı da genellikle gözlemliyoruz: Ailenin güçlendirilmesi, iş ve aile hayatının uyumlaştırılması. Şimdi, ben mesela merak ediyorum: Niye erkekler için “iş ve aile hayatının uyumlaştırılması” diye bir programımız, bir bakış açımız yok da kadınlar olunca “iş ve aile” diyoruz? Bu aslında biraz da şunun sonucu: Çünkü ev içi hizmetinin, ev içi bakımının, yaşlı bakımının, çocuk bakımının kadının görevi olduğunu aslında bir ön kabul olarak aldığımız için böyle yaklaşıyoruz. Oysaki erkekler de bu işleri alsınlar, onlar için de bu uyumlaştırmayı düşünelim. Mesela niye buradan değerlendirmiyoruz? Diğer bir soru olarak soruyorum.

Tabii, asıl olarak da şu: İstihdam meselesinde kadınların istihdama katılmasının önündeki en büyük engel aslında tam da bu ev içi hizmetler. Yaşlı bakımı, çocuk bakımı, hasta bakımı, evin çamaşırını, bulaşığı, yemeği tabii ki erkek egemenliğinin getirdiği toplumsal yargılar, kadınların çalışmaması gerektiği üzerine kurulu yargılar, eğitim sisteminin aynı mantıkla kurgulanmış olması, sağlıktaki sorunlarımız; birçok yanı var ama ana nokta bu.

Şimdi, burada sorunu çözmek istiyorsak asıl olarak istihdam alanında kadının bu problemlerini çözemezsek geri kalanı ne yaparsanız yapın çöremezsiniz. Yani iş verenler de kadınların çocuk bakımı, ev bakımı, doğurma meseleleri varken kadınları tercih etmiyorlar, böyle bir sıkıntı yaşanıyor. Dolayısıyla bizim asıl olarak ev içi emeğin ve ücretsiz bakım hikâyelerinin kadınların üzerinden nasıl alınacağını tartışmamız gerekiyor. Ama bunu tartışırken şöyle değil: “Para verelim bakım için, yaşlı için, engelli için kadınlar evde baksınlar.” Bu aynı zamanda kadınları eve hapsedmenin başka bir yöntemi. Yani bir yandan kadınlara iyilik yapıyormuş gibi gözükürken aslında kadınları yeniden evlere hapsediyoruz. Oysa kadınlar olarak aynı zamanda sosyalleşmek, kamu alanına çıkmak, evin dışına çıkmak, siyasette yer almak, karar alma mekanizmalarında yer almak gibi bir derdimiz varsa bizlerin kadını evin dışına çıkarmak gibi bir derdimizin olması gerekir. Ben genel olarak bu yaklaşımı bir ev üzerinden kadını tanımlayan ve buradan çözüm üretmeye çalışan, dolayısıyla aslında sorunun temelini teğet geçen bir anlayış olarak değerlendiriyorum.

Yani kadına dair bütçe meselesinde ayrı bir bütçe olmalı, tek tek, kalem kalem belirlenmeli çünkü hayatın yüzde 50'si kadınsa bütün bakanlıklar dâhil olmak üzere, bütün bütçe dâhil olmak üzere aslında her birinin içerisinde kadına dair hangi kalemler için ne kadar bütçe olmasının netleştirilmesi gerekiyor. Netleştirilmeyen bütçeden... Biz şunu biliyoruz: ayrılması gerektiği zaman “Ya, o öncelik değil, onu sonra yaparız.” denip kadına dair kısmı ayrılmıyor, bu da bir gerçeklik. Erkek egemen sistem bunu böyle sonuçlandırıyor.

Şimdi, dolayısıyla, gerçekten bu kadar genel geçer laflarla bir kadın bütçesi olmadan, her bakanlığın kadına dair bütçesinin ne olduğu, kalemleri, neleri öngörüldüğü tarif edilmeden gerçek bir bütçe yapmış, kadınlar için bir bütçe yapmış olmuyoruz. Mesela göçmen kadınlar meselesi, engelli kadınlar meselesi yani kadınlar içinde de aslında en zor koşullarda olan kadınlardan bahsetmiyoruz hiç. Bunlar için neler yapacağımızı anlatmıyoruz hiç mesela. Çok ciddi sorun yaşıyor arkadaşlar. Yani kadın olmak zaten bir ezilmişlik, göçmen kadın olmak, engelli kadın olmak 2 kat daha ezilmişlik anlamına geliyor. Dolayısıyla bir bütün olarak yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum.

“Karar alma mekanizmalarına katılım.” diyoruz. Vallaha, karar alma mekanizmalarına tüm bu meseleler çözülmeden katılamıyoruz ama katıldığımız zaman da kadınların siyasette kalmasını sağlayacak mekanizmalar da olmuyor. Şimdi yani kayyumlar meselesini her gündeme getirdiğimizde başka türlü bir yerden cevap veriliyor ama tekrar söylemek istiyorum: Kadınlar belediye eş başkanlık sistemiyle karar alma mekanizmalarına katılıyordu HDP’de ama kayyumlar ile kadın eş başkanlarımız görevden alındı, kadın meclis üyelerimizi görevden alındı, aslında kadınların siyasi katılımının önu kesildi. Şimdi bunu da bir hatırlatmak istiyorum, kadın milletvekillerimizi de hatırlatmak istiyorum, nasıl tutuklandıklarını, nasıl görevlerinden dokunulmazlıklarının kaldırılarak cezaevlerine hapsedildiklerini.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Diyanet İşleri Başkanlığı dün bir kamu spotu yayınladı. Şimdi, kamu spotu olmasına özellikle dikkatinizi çekeceğim, kamu spotu önemli bir şey, sürekli yayınlanıyor, dönüyor. Biz bunu niye yapıyoruz? Kadın-erkek eşitliğinde bir duyarlılık, farkındalık yaratmak için yapıyoruz, değil mi? Şimdi, video şöyle arkadaşlar: Erkek oturuyor koltukta, kadın getiriyor, çayını veriyor. Arkasından mutfağa gidiyor, yiyecek kekini getiriyor. Geçiyor, oturuyor. Bu arada erkek cep telefonu elinde, onunla ilgileniyor. Sonra da spot şöyle: “Bir dakika eşinle ilgilen.” Şimdi, bizim yaklaşımımız buna benziyor. Sorunun kendisini görmeyen, kadını ona çayı getirmeyi zorunlu gören, keki getirmeyi zorunlu gören... Bir dakika erkek ona gülümse, şöyle, cep telefonunu bıraksa, onunla ilgilenirse sorun çözülecek. Şimdi, böyle bir Diyanet spotu... Diyanet İşleri Başkanlığının düzenlediği bir şey nasıl kamu spotu olabilir? Aslında siz bunu verirken neyi veriyorsunuz? Diyorsunuz ki: “Erkeğe hizmet etmek, ev işi kadının işi, kadının görevi. Bir gülümse yeter.” Vallaha, kusura bakmasın, erkeklerin bize gülümsemesine ihtiyacımız yok. Benim, o işi erkeğin benimle paylaşması ve asıl olarak da ev içi işlerinin kamunun bir görevi hâline gelmesi, kreşlerin açılmasına, ev içi işlerinin kamusallaşacağı alanların açılması, benim o ev işleri yükünden kurtulmamı sağlaması gerekiyor. Gülümsemeye falan...

BAŞKAN – Sorularınız bitti mi?

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Tamam yani gülümsemeye ihtiyacımız yok, hizmetçilik yapmaya hiç aday değiliz. Bir kere, bu kamu spotunun acele kaldırılması gerekiyor.

BAŞKAN – Orada aynı konu tekrar gündeme geldiği için -ona verdiğim cevaplar tutanaklarda var- tekrar o konuya geçmeyeceğim.

Gamze Hanım, lütfen buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum.

Aslında Türkiye kadın mücadelesi konusunda çok önemli adımlar attı. Özellikle 1985’te imzaladığımız Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi gibi. Yine, bu anlamda ben sizin iktidarınız döneminin de hakkını teslim etmek istiyorum. 2004 yılında kadınlar ile erkeklerin eşit haklara sahip olması eklendi, devlete bu konuda sorumluluklar yüklendi, 2010’da pozitif ayrımcılık esası eklendi. Yine, 2009 yılında KEFEK’in kurulması önemli bir adım. 2012 yılında Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’u hep birlikte kabul ettik ve en sonda imzacısı olmaktan büyük bir mutluluk duyduğumuz ve ev sahipliği yaptığımız İstanbul Sözleşmesi... Şüphesiz bunlar kadın hakları anlamında atılmış ve hiçbir siyasi parti ayrımı gözetmeden bütün kadın arkadaşlarımızın desteğiyle atılmış çok önemli, çok kıymetli adımlar. Ancak daha sonra özellikle son günlerde gündeme gelen bazı çalışmaları duyuyor olmamız ve bugün de “kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme” ifadesiyle karşımıza gelen bu bütçeleme açıkçası beni endişelendiriyor. Neden? Çünkü az önce -Hayriye Hanım’dı galiba- sunumunuzda Avrupa Konseyinin tanımlamasına söylediniz. Avrupa Konseyinin

tanımında da evrensel bir tanım olduğu için aslında sunumunuzda da doğal olarak değiştiremediniz çünkü evrensel bir tanımdır “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı. Siz kadın-erkek eşitliği diye başka bir kavram üretirseniz aslında bütün yaptıklarınızın altını boşaltırsınız çünkü “kadın-erkek eşitliği” ile “toplumsal cinsiyet eşitliği” farklı kavramlar. Niye? Kadın-erkek eşitliği cinsiyet eşitliğine dayalı yani toplumda kadın olmasından, doğuştan biyolojik olarak sahip olduğu bir kazanım ama toplumsal cinsiyet eşitliği sonradan öğrenilen, toplumun kadına yüklediği, biçtiği roller, onlardan beklentilerini ifade eden kavramlar. Dolayısıyla ikisini aynı kefeye koymak iyi niyetle yapıldığına inandığım ama baştan yanlış, sakat bir bütçeleme olduğunu bana ifade ettiriyor.

Peki, biz neden bundan geri adım attık? Daha Onuncu Kalkınma Planı’nda “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı vardı. Yine, Millî Eğitim 2014 yılında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi’ne imza atmıştı. Ne oldu da geri adım attık? Nasıl oldu? Birtakım, böyle, adına “gazeteci” dahi diyemeyeceğimiz, yazar bile olmayan kalemşorların tehditlerine boyun eğildiğini düşünüyorum ben. Niye? Çünkü Millî Eğitim bu geliştirilme projesini yürürlüğe koyduğunda birtakım -gazeteci diyemiyorum- kalemşorlar dedi ki “Bu proje anneliği, eşliği, ev hanımlığını yok etmeye dönük uygulanan bir projedir.” Hemen Millî Eğitim geri adım attı. Benzer telaşı şu anda da söylenti... Gerçi Canan Hanım bunun yargı paketinde gelmeyeceğini söyledi ama nafaka konusunda da sürekli bağırın, sürekli, böyle, karanlık zihniyetlerin ifade ettikleri bazı mağduriyetlerden bahsediliyor. Hemen bir geri adım atma çabası... Ben bu anlamda bir geri adım atma düşüncesine, bu zihniyetin baskısına boyun eğmemek gerektiğini düşünüyorum ve kadın hakların mücadelesinde de bu karanlık zihniyetle de hep birlikte mücadele etmemiz gerektiğine inanıyorum. Bu anlamda, bizler sizlerin, kadının daha iyiye, daha güzele gitmesi anlamında atacağınız her türlü katkıya katkı sunmaya hazırız, partilerüstü bakıyoruz. Ama onun dışında özellikle kadınların kazanılmış hakları noktasında bir geriye gidişi asla kabul etmeyeceğimizi de buradan bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Ben mesela Hayriye Hanım’ın yine sunumuyla ilgili bir şey belirtmek ve sonra da bir iki soru sormak istiyorum. Örneğin siz 2 harcama tipinden bahsettiniz. Bunun birinin cinsiyete özgü, diğerinin de kadın-erkek eşitliğine olduğunu ifade ettiniz ve burada da bir örnek verdiniz, özellikle ebeveyn izinlerinin getirilmesi. Peki, uygulamada bu nasıl? Tamam, kanunda, yazıda her şey çok güzel, çok mükemmel ama kadın ve erkek bu ebeveyn izinlerinde eşit haklara mı sahip? Değil. Ben hiç erkek ebeveynin izin alıp da çocuğa baktığını duymadım. Neden? Çünkü Türkiye’de ücret adaletsizliği var, kadın ve erkek arasında çok ciddi bir ücret adaletsizliği var. Bu adaletsizliği siz gidermediğiniz sürece kanunla erkeğe bu hakkı verseniz de hiçbir erkek geliri düşmesin diye bu hakkı kullanmayacak doğal olarak, kadın bu hakkı kullanacak. Dolayısıyla bir düzenleme yaparken sonuçlarını da öngörerek bazı düzenlemeleri yapmam gerektiğini düşünüyorum.

Örneğin sonuçlarını nasıl öngörerek yapacağız? Mesela, bu, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçelemeye biz 2020’deki bütçeyi nasıl entegre edeceğiz? Ya da İspanya’da mesela sekiz yıldır toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme yapılıyor ama hem uygulanma sürecini hem de sonuçlarını denetleyen bir mekanizma var orada. Bizim böyle bir mekanizmamız var mı? Yani sadece dostlar alışverişte görsün diye değil, eğer bir sonuç elde etmek istiyorsak... Bunu denetleyecek, sonuçlarının getirisinin ne olduğunu denetleyecek bir mekanizma var mı?

Bir diğeri, bence her şeyden önemlisi, bu bütçelemeyi yapacak olan kişilerin toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili bir bilgisi var mı? Yani şu anda çoğu erkek yani başta Parlamentoda yasa yapacak milletvekili arkadaşlarımızın bile ben toplumsal cinsiyet eşitliği noktasında yeteri kadar bilgiye sahip olmadığını düşünüyorum. Bu bütçelemeyi yapacak olan bakanlıklardaki kişiler ne kadar eğitimli bu

konuda? Buna göre nasıl bir bütçelemeyi gerçekleştirecekler? Onu merak ediyorum. Bir de dediğim gibi, bu bütçeleme sadece başlangıca değil, sonuca göre odaklanarak da bir bütçeleme yapacak mısınız? Bir de bunları sormak istiyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Candan Hanım, buyurun.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; sevgili uzmanlara çok teşekkür ediyoruz sunumları için.

Ben de sunumları dinlerken gerçekten “Nereden nereye?” diye düşünmeden edemedim. Çünkü Onuncu Kalkınma Planı’nda toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapılarak bunun bir hedef olduğu, bir amaç olduğu özellikle ifade edilmişti. Akabinde bununla da yetinilmemiş, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda da hem farkındalık yapılacağı hem de bu konuda projelerle bunun etkinleştirileceği ifade edilmişti. Çok değil, bundan beş yıl önce yani 2013’te hazırlanan bir kalkınma planı. On Birinci Kalkınma Planı önümüze geldiğinde bir baktık ki toplumsal cinsiyet kavramı buhar olup uçmuş. Şimdi, bu konuda özellikle bizler iktidarın çevresinde toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı bir alerji olduğunu düşünüyoruz.

Yani bu sadece burada da kalmadı, akabinde devletin kurumlarında da aynı şekilde benzeri yaklaşımlar gördük ve YÖK Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi’nden vazgeçtiğini, iptal ettiğini duyurdu. “Toplumsal değerlerimize ve kabullerimize mütenasip değil.” diyerek bunu yaptı. Ben bu yaklaşımının şu an bu bütçe sunumlarıyla beraber, kalkınma planıyla beraber Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına da sirayet etmiş olduğunu düşünüyorum. Çünkü “toplumsal cinsiyet” kavramı hepimizin bildiği üzere kadınlar ile erkeklerin arasındaki ilişkilerin, rollerin, bunlar arasındaki biyolojik farklılıklara göre değil; sosyal, siyasal, toplumsal, ekonomik yapılara göre bu farkındalığın belirtildiğini ifade eder. Dolayısıyla kalkınma planlarında “toplumsal cinsiyet” kavramını yok sayamazsınız, görmezden gelemezsiniz. Şimdi, kalkınma planları niye yapılır? Bir vizyon ortaya koyar, öyle değil mi? Şimdi, baktığımızda hedefler konular ortaya ve bu hedefleri nasıl gerçekleştirdiğiniz açıklanmaya çalışılır. Sizler bu kalkınma planından “toplumsal cinsiyet” kavramını çıkarırsanız bunun üzerine artık bir şey kurmak, o maddeleri alt alta sıralamak, bunlardan bir sonuç beklemek maalesef mümkün olmaz diye düşünüyorum.

Ben bu konunun çok basite indirgenmemesi gerektiğine inanıyorum çünkü bunun bir niyet beyanı olduğunu düşünüyorum. Bakın, “toplumsal cinsiyet” kavramı özellikle uzun yıllar evrensel olarak yerleşen, literatürümüzde, lügatimizde kullandığımız ve sonuca bizi en kısa yoldan götürebilecek bir kavram. Bu kavramı yitirirsek eğer çok şeyi kaybetmişizdir diye düşünüyorum.

Size bir paragraf okumak istiyorum: “Kalkınma planlarında kadınları sadece birer ‘sorun sahibi özne’ olarak tanımlamak yerine kadınları kendi adına ve içinde yaşadığı toplum adına karar alabilen ‘politik özneler’ olarak görebilmek, toplumsal cinsiyet farklılaşmalarını azaltarak sosyal, siyasal ve ekonomik alandaki problemlerin aşılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, politik alanda cinsiyetçi yapılar olduğu şekliyle devam ettiği sürece ne kadınların eğitimi ne de kamusal alanda çalışıyor olmaları tek başına bir anlam ifade etmeyecektir. Toplumsal cinsiyete ait sorunlar bu bağlamıyla sadece sosyal sorunlar değil aynı zamanda politik sorunlardır.” Bu paragrafı 2011 yılında -Sayın Bakan da hatırladı diye düşünüyorum- yayımlanan “Kalkınma Planları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Boyutları” adlı bir uzmanlık tezinden aktarıyorum. Bu o zaman Başbakanlığa bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yayınladığı bir şey. Şimdi, tezin tamamı kalkınma planlarında neden “toplumsal cinsiyet” kavramının olması gerektiğini anlatıyor ve bence bu tezi şu an bu kalkınma planından “toplumsal cinsiyet” kavramını çıkaran herkesin okuması

gerektiğine inanıyorum. Özellikle bakış açısının nereye geldiğini, Türkiye’de bu alanda kadına bakışın nereye geldiğini de değerlendirmek, öz eleştiri yapmamız açısından da çok kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Ben bir eleştiri de Komisyonumuza, KEFEK’e yapmak istiyorum çünkü bize gönderilen mailler ve sunular kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme olarak gönderildi.

Şimdi, biz yıllardır bu konuda çalıştaylar yapıyoruz. Kocaeli’de, hatırlarsanız, bir çalıştay yaptık bu konuda. Bakın -24’üncü Dönemdi sanırım- toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konulu bir alt komisyon kurduk ve çok yoğun bir çalışma, güzel bir rapor çıktı. Şimdi, bu kırk yıldır kullandığımız “toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” adına ne oldu da birden “kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme” oldu? Evet, bütçelerimizde kadın-erkek fırsat eşitliğine yaklaşımlar olabilir ama dediğimiz gibi, bu bir yaklaşımdır. “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme”, “toplumsal cinsiyet” kavramı farklı bir şeydir. Eğer bizler KEFEK olarak bunu bu şekliyle kabul edip bu şekliyle getirirsek bugüne kadar yapılan tüm çalışmalarımızı, tüm emeklerimizi bence heba etmiş oluruz, haksızlık etmiş oluruz.

Ben bu konuda Sayın Başkanın, hani buna, bu keyfiyete nasıl karar verildi, bizimle paylaşmasını istiyorum işin açıkçası. Çünkü “toplumsal cinsiyet” kavramı ve özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme bütün bütçe görüşmelerinde eşitlikçi bir bakış açısını getirir. Bütçelerdeki asıl amaç da kadının erkeğe karşı dezavantajını engellemektir, eşitsizliği azaltmak, eşitliği güçlendirmektir. Bu minvalde yapılır. Siz eğer bu eşitlik bakışını kaldırırsanız istediğiniz kadar alt alta maddeler yazın, bu eşitliği, toplumsal eşitliği, sosyal, siyasal, ekonomik alandaki toplumsal cinsiyete dayalı eşitliği sağlayamazsınız.

Şunu söylemem lazım: Bizim hedefimiz toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Kadın-erkek eşitliği bir haktır, kimsenin bir lütfü değildir ve kimsenin adalet ve merhamet duygusuna da bu bağlı değildir diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Arzu Hanım, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli daire başkanlarımız, uzmanlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İki hususta sadece bir ilave yapmak istiyorum. Şöyle ki: Doğum öncesinden başlamak üzere anne baba eğitimleri artırılacak 606/1’de yer alan. Bunun biraz daha tanımlanması noktasında, zamanının belirlenmesi noktasında, hatta ve hatta evlilik birliğinin tesisinden önce... Yani şöyle düşünün: Hani bilmiyorum, bunun düzenlenmesi nasıl olur ama özellikle evlilikle ilgili müracaattan sonra bir eğitimin verilmesi kadın ve erkeğe, evlenecek olan iki tarafa, daha sonrasında anne baba eğitimi verilmesi noktasında değil, onun bir zamana bağlanması ve belki de bir kurala bağlanması, bir zorunluluk hâline getirilmesi... Çünkü anne baba güçlüyle aile güçlü, anne baba güçlüyse çocuk güçlü. İki ebeveynin de özellikle evlilik birliği kararıyla birlikte eğitilmesi yönünde belki daha yakından bir tanımlama yapılırsa faydalı olur diye düşünüyorum.

İkincisi: Kalkınma planında detaylı olarak görmediğim ve çok önemli olan dijital platformlarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi veya insana yönelik şiddetin önlenmesi ve nefret söylemleri ve özellikle sahte hesaplar üzerinden yapılan bu saldırılara ilişkin bizim Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak vermiş olduğumuz cezaların caydırıcılığı noktasında bir kanun teklifimiz var, çok yeni, komisyonlara da gitmiştir diye düşünüyorum. O konuyla ilgili de bütçesel bir şey ayrılacaksa bununla ilgili de bir düzenlemenin yapılması... Çünkü kin ve nefret, kadına şiddet, çocuğa şiddet, gence şiddet,

erkeğe şiddet aslında sosyal medya hesapları üzerinden sahte hesaplarla da çok fazla yapılıyor, denetimi de mümkün değil. Bununla ilgili de bir çalışma yapılabilirse faydalı olur diye düşünüyorum. Ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle sunuşlar nedeniyle çok teşekkür ediyorum.

Tabii, her şey bir emek ve o emeğe çok değer veriyoruz, o kesin. Ben özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin artık Türkiye’de konuşulur olmasından son derece mutluyum. Tabii, isimler konusunda, değişmeler konusunda, o konulardaki rahatsızlıklarımızı arkadaşlar dile getirdi. Ben onlara girmeden teknik açıdan bir şey söylemek istiyorum: Şimdi, baktığımız zaman tabii ki literatüre girmesi, adı değiştirilmiş olsa da güzel ancak şöyle bir şey var: Tam olarak sanki kadınların yıllardır aldığı hizmetler toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme esaslarına göre yapılacakmış gibi bir program bütçesi sunuldu bize. Oysa ki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemede yaptığımız her şey, her alanda... İşte bir köprüde yapıyorsanız, buodayı da yapıyorsanız, bir bina da yapıyorsanız her şeyde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme esaslarına uygun olarak yaparsanız ancak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi hayata geçirebilirsiniz. Dolayısıyla hani “program bütçesi” dediğiniz an direkt zaten hani yıllardır her hükümetin kendi farklı bakış açısıyla yaptığı hizmetleri “toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” adı altında sunmak çok doğru gelmedi bana. Aslında siz de bir konuşmanızda biraz belirttiniz. Mesela orada dikkatimi çekti. Zaten Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kadına yönelik hizmetlerinde zaten hizmetler kadına yönelik. Orada dolayısıyla toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme esasları çok da gösterge değil. Ama mesela işte Sağlık Bakanlığında meme kanseriyle ilgili yapılanlar, bu da değil. Ama hastanelerin yapımında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye dikkat edilmesi ya da işte ameliyathanelerin yapımında dikkat edilmesi ya da bütün koruyucu ve önleyici hizmetlerde erkeklerin, kadınların ve diğer tüm cinsiyetlerin -kabul edelim etmeyelim- aldıkları hizmetlerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kriterlerine göre hazırlanması, izlemenin ona göre yapılması, verilerin de ona göre toplanması hâlinde ancak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme...

Mesela ben örneklemden kaçırılmış olabilirim, sırayla verdiniz. Ama mesela Konya Ovası Projesi’ni söylediniz. Evet, mesela Konya Ovası Projesi’nde izlenebiliyorsa, o kriterler dikkate alınabiliyorsa evet, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kriterleri, programlaması oluşmuştur diyelim.

Şimdi, kafaların çok karışık olduğu kesin bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda. Kimse anlamıyor, kimse bilmiyor, uygulayıcılar hiç bilmiyor. Dolayısıyla ben eşitlik birimlerinin kurulmasını çok önemsiyorum. Çünkü biz yedi yıl önce -siz Eskişehir’in de sözünü ettiniz- ben Türkiye’de ilk toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi Birleşmiş Milletler ve Sabancı projesiyle Eskişehir’de başlatan kişiyim. Dolayısıyla bu konudaki hassasiyetlerim çok fazla. Öyle ya da böyle bir başlangıç bile yapılmasını önemsiyorum ama hani yanlış bir uygulama olmasın, dolayısıyla Başkanımızın söz ettiği eşitlik birimi çok önemli. Eğitimler çok önemli, eğitmemiz gerekiyor. Hatta ben birazcık daha ileri giderek şöyle istiyorum -onu belki sonra biz KEFEK olarak oluşturabiliriz- mesela Meclis İhtüzüğü’ne koydurabiliriz bir eşitlik birimi kurulmasını ve tüm yasaların, geçireceğimiz her şeyin bir eşitlik biriminden geçerek... Ya, öyle bir şey yapabiliriz. Onun hazırlığını yapalım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Aslında KEFEK’e gelmesi lazım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, KEFEK’e gelmesi lazım hepsinin, değil mi?

Bu konuda eğitimleri çok iyi vermemiz gerekiyor. Yani Bakanlığın o konudaki çalışmaları güzel ama dediğim gibi, yani toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye sadece kadına yönelik hizmetleri baz almamız gerekiyor, her tür hizmette kadını, her tür cinsiyeti dikkate alarak o bütçelemeyi yapmamız gerekiyor, izlemeleri, veri toplamaları. İşte dün GREVIO Raporu'nu hep birlikte izledik, veri toplamada zaten çok sıkıntılıyız. Özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin bizim için en önemli çıktılardan biri de veri toplama olacak, bu da çok önemli. Özellikle izlemede ona çok dikkat etmek gerekiyor.

Ben teşekkür ediyorum.

İnşallah ilerleyen süreçte tüm bakanlıklarda, tüm kamu kurum ve kuruluşlarımızda, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi özellikle dikkate alarak bütçeleme esasları, kalem bütçesi... Şimdi, en büyük sıkıntımız kalemlerde oluyor zaten, onları göstermekte oluyor.

Ben teşekkür ediyorum sunuşlar için de.

Sayın Başkan, sağ olun.

BAŞKAN – Ravza Hanım, buyurun.

Sonra da ben cevap vereyim.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Kıymetli Başkanım. Sizi ve KEFEK üyelerini ve diğer KEFEK üyesi olmayan misafir başkanlarımızı, üyelerimizi de ben saygıyla selamlıyorum.

Sunum için teşekkür ediyorum.

İlk başını başka bir programımdan dolayı kaçırdım ancak bir iki husus vardı. Bir tanesi, tabii, Parlamentolar Arası Birlik, kadın temsiline ve kadın-erkek fırsat eşitliğine, tabii, çok kıymet veren bir birlik, malumunuz. Biz de orada Türkiye olarak... Yüzde 30 diyeyim ama inşallah artar ileriki dönemlerde. Parlamentolar Arası Birlikte Türkiye'yi temsil eden komisyon olarak üçte 1 kadın temsiliyle orada ülkemizi temsil etmeye çalışıyoruz.

Sayın Bakanımız sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle alakalı Birleşmiş Milletlerde de parlamenterlerin toplantısında sunum yapmıştı, orada da dinleme fırsatı oldu Parlamentolararası Birlik çatısının altında.

Aslında birçok şey ifade edildi. Bir husus var, kadınların haklarından bahsederken kadınların aynı zamanda annelik hakkı... Ya da tercih olarak evinde olup çocuklarını yetiştirmeyi tercih etmiş, kendi tercih etmiş annelerin de bazen ikinci sınıf vatandaş olarak görülebildiğini ya da böyle bir dil kullanıldığını görüyoruz. Bu beni üzüyor. Ben bunu burada, kayıtlara geçmesi açısından söylemek istiyorum. Dışarıda farklı işler yapmak yerine evde olup -yani hiçbirini birbirinden ayırt ederek söylemiyorum- çocuklarını yetiştirmeyi kendisine seçmiş annelerin de ötekileştirilmemesi gerektiğini düşünüyorum çünkü bu annelerle irtibatla olan birisi olarak arada bunu da duyan, serzenişleri işiten birisi olarak bunu da burada ifade etmek istedim. Söylenenler arasında birçok katıldığım ve katılmadığım husus var ama tekrara girmemek açısından ben bugün onun da kayıtlara geçmesini istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sonuçta her şey tercih meselesi, herkese tek bir mutluluk reçetesi sunamayız.

Buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben çok kısa bir ekleme yapmak istiyorum.

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı aslında İstanbul Sözleşmesi’nin 3’üncü maddesinde de var ve uluslararası sözleşmelere Anayasa’nın bu anlamda uyma zorunluluğu var. Biz burada “kadın-erkek fırsat eşitliği” diyerek hem Anayasa hükmüne aykırı bir iş yapmış oluyoruz hem de İstanbul Sözleşmesi’ni yok saymış oluyoruz. Az önce bahsettiğim endişelerim, kazanılmış hak noktasındaki endişelerimden biri de bunu bu şekilde kabul etmenin bir süre sonra o, sürekli bağırarak karanlık zihniyetin İstanbul Sözleşmesi’ne uzanan dili için de onlara bir yol açmış olacağız bu vesileyle.

Bunu da belirtmek istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Buyurun Derya Hanım.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Başkanım, öncelikle teşekkür ederim Sayın Bakanımızın sunumlarından dolayı, bize böyle bir fırsatı organize ettiğiniz için.

Tabii, taleplerimizin içerisinde biz de bu Komisyonun alt komisyonu olan Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Alanlarına Yönlendirilmesi Konulu Alt Komisyonunu yürütüyoruz. Orada tabii, yaptığımız çalışmalarda, kamu kurum ve kuruluşlarını, akademisyenleri, STK’leri ve bu konuda uzman olan, bu konuda çalışma yapan pek çok kişiyi dinledik, dinlemeye de devam edeceğiz. Başkanımızın dediği gibi, Gaziantep ve Şanlıurfa şehirlerine ziyaretlerimiz oldu, başka çalışmalarımız da devam edecek.

Bu bütçelemenin içerisinde “istihdam ve çocuk”, “kadın odaklı politikalar” ve “eğitim ve oyun içerikleri, materyalleri” özellikle burada dikkatimi çeken alanlar oldu. Kadın istihdamının STEM alanlarına yönlendirilmesi, kodlama ve yazılım fırsatlarının güçlendirilmesi ve şu dikkatimi çekti: Başkanın dediği gibi, Millî Eğitimden bir öneri gelmemiş olması. Onu konuşalım, tekrar bir değerlendirelim, onu takip edelim. Bu konu çok önemli çünkü. Onların da çok önemli tasarım atölyeleri gibi çalışmaları var yani şehirler bazında. Yine, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın da dene-yap atölyeleri ve bilim merkezleri bu konuda çok önemli çalışmalar ve onların içerisinde gerek öğretmen konusunda gerekse eğitmen ve eğitim materyalleri konusunda da ihtiyaçlar olduğunu biliyoruz. Bunları sizlerle birlikte bu bütçelemenin içerisinde tekrar değerlendirebiliriz diye düşünüyoruz.

BAŞKAN – Suzan Hanım, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Birçok konuda yaptığınız sunumlar için çok teşekkür ederiz öncelikle, buraya geldiğiniz ve böyle bir katkı sunduğunuz için.

Ancak burada birçok arkadaşımın bahsettiği gibi, Onuncu Kalkınma Planı’nda “Aile ve Kadın” başlığı altında yer alan “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalık oluşturacak ve örnek uygulama geliştirilecektir.” ifadesine On Birinci Kalkınma Planı’nda hiç yer verilmemiş olması, “kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme”ye geçiş aslında “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramından vazgeçişin bir ifadesidir; bunu böyle algılamak gerekir ve tehlikelidir. Öte yandan, Onuncu Kalkınma Planı’nda Anayasa’mızın “pozitif ayrımcılık” maddesine gönderme yapan birçok madde varken On Birinci Kalkınma Planı’nda pozitif ayrımcılıktan hiç söz edilmemektedir. Öncelikle, tüm hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bir de arkadaşımın ev kadınlarının ötekileştirildiği noktasındaki söylemine asla ve katıyetle katılmıyorum. Bu söylemleri nedense böyle bir toplantıda ya da basın önünde, yayın önünde, televizyonlar önünde birisi ortaya atıyor, tartışmasını sağlayarak sanki böyle bir şey varmış gibi bir algı yaratmaya çalışıyor. Bunu da şiddetle kınıyorum. Hiç kimsenin kendi tercihleri, hiçbir kadının

kendi tercihleriyle yaptığı hiçbir şey kimse tarafından eleştirilmemektedir. Burada konuşulan şeyler, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kadın, erkek, çocuk, kim varsa her cinsten insanın özgür, eşit birey olma yolundaki yapacağımız katkılarla ilgilidir. Bunu da özellikle belirtmek istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Bahar Hanım, buyurun.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, sunumlarınızdan dolayı size ve uzmanlarınıza teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Sunumunuz çok güzeldi, çok değerliydi ve özellikle Strateji ve Bütçe Başkanlığı olarak yapmış olduğunuz bütün bütçelemeyi, kalem hareketlerinin bütün kurumlara yansımaları görmüş olduk ama bütün bu sunumların sonunda konunun dönüp dolaşır “toplumsal cinsiyet” kavramı ve tanımlanması üzerinde değerlendirilmesi beni üzdü.

Neticede bazı kavramları, bazı tanımlamaları biz kendimiz yapıyoruz, bu kavramların ve tanımlamaların içerisini boşaltan da dolduran da biziz. Neticede bu tanımlamaların toplum tarafından da bir karşılığının olması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, neticede “toplumsal cinsiyet” dediğimiz zaman niyetimiz aynı olabilir ama toplumdaki karşılığını çok önemsiyorum. “Kadın-erkek fırsat eşitliği” dendiğinde, aslına bakarsanız kadın ile kadını, erkek ile erkeğin ya da kadın ile erkek arasındaki birtakım potansiyel farklılıkların ya da potansiyel birlikliklerin göz önüne çıkarılacağı, devletin de tepede insan hakları üzere bütün alanlarda her ikisine de aynı fırsatı sunacağı ve sunulan fırsatlardan da her insanın, kadının ya da erkeğin tercih hakkının kullanılacağı açıkça anlaşılıyor. Dolayısıyla, toplumda bu kavramın daha çok kabul gördüğünü düşünenlerdenim. Yoksa “toplumsal cinsiyet” kavramının içinin boşaltıldığı, farklılaştırıldığı, farklı bir yaklaşımla bu tanımlamanın yapıldığını ben de düşünmüyorum. Neticede kadına sunulacak olan fırsatlar ne kadar önemliyse de kadına zorla “Şunu da yapmalısın, bunu da yapmalısın.” baskısının kadına karşı uygulanan bir şiddet olduğunu düşünüyorum. O yüzden Ravza Hanım’ın tercih konusunda ev hanımları örneğini vermesini çok önemli buluyorum. Evet, ev hanımı olmak aynı zamanda bir tercih de olabilir. Neticede bir kadın sadece çocuklarını yetiştirmek üzere, anne olmak üzere bir misyon belirlemiş olabilir ve buna herkesin saygı duyması gerektiğini düşünüyorum.

Saniyorum konu biraz -yok burada, olmadığı için gıyabında konuşmak istemiyorum- Züleyha Hanım’ın tanımlanmasından da biraz ortaya çıkmış bir faktör. Ev hanımı olmanın değersizleştirilmesi, kadın ve erkeğin sanki birbirinin karşısında rakip bir güç olarak gösterilmesi, dolayısıyla bu işin farklı taraflara çekilmesini şu sizin anlattığınız, tanımladığınız bütün bu bütçe uygulamalarını da gölgede bıraktığını düşünenlerdenim; bunu vurgulamak istedim öncelikle.

İnşallah, gelecekte her kadın kendi tercihini, bütün kurumların iş birliği çerçevesinde ona sunulan fırsatlardan yararlanma hakkını da kullanarak yapabilmeli ve bu özgürlüğünü kullanabilmesi adına da bizler Komisyon olarak, sizler Bakanlık olarak elinizden geleni yapacaksınız ve neticede ortaya çıkacak olan tablo çok daha hassasiyet yüklü, çok daha hakkaniyetli ve çok daha tercihe dayalı bir tablo olacaktır diye düşünüyorum. Konunun aktarmış olduğunuz bütçeleme kalemleri üzerinden ne kadar önemsendiği çerçevesinde de yaklaşılmasını, mahiyetini de burada vurgulamak istiyorum.

Tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Özur dilerim Başkanım, bir yanlış anlaşılmayı düzeltmek istiyorum, lütfen, bir iki cümle kullanacağım.

Şimdi, arkadaşımızın ileri sürdüğü konu -yani burada değil ama arkadaşımız- bir kamu spotunun yorumlanmasına ilişkindi. Yapılan kamu spotunda, aksine ev kadınına aşağılayan ya da ona bir görev yükleme zorlama...

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Ben öyle anlamadım mesela.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, çok rica ediyorum.

Bir kamu spotu olmasını eleştirdi, bunun televizyonlarda bir kamu spotu olarak yayınlanmasını eleştirdi yoksa herkesin özgür tercihiyle yaptığı, yapmakta olduğu şeye kimsenin bir şey dediği yok.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Sayın Başkanım, iki cümle kurabilir miyim izin verir misiniz?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hanımefendi, Sayın Vekilim, ikincisi, burada söylenen bu terimler, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, bu söylemler her ülkeye göre değişen, her ülkenin kendi anlayışına, toplumdaki karşılığına göre değişmesi gereken cümleler ve terimler değil; uluslararası alanda, tüm dünyanın söylendiği zaman aynı şeyi anlayacağı konumda belirlenmiş.

Bu konu, uluslararası alanda, bakın, Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi’nde bu ibareler geçmiş ve biz bu sözleşmeye devlet olarak, devlet zihniyetiyle araştırıp uygun bulup imza atmışız, ilk imzacılardanız. Artık bu terime bizim keyfi olarak “Öyle değil, böyle anlaşılıyor; böyle değil, böyle anlaşılıyor, böyle de söyleyebiliriz.” dememiz mümkün değil.

BAŞKAN – Suzan Hanım, yeterince konuştuğumuzu düşünüyorum. Yeterince konuştuk, Dilekçe Komisyonu Başkanımız...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Başkanım, iki cümle kurabilir miyim izin verirseniz?

BAŞKAN – Hemen tamamlayın, yeni bir şey açmayalım. Dilekçe Komisyonu Başkanımız Belma Hanım’a da söz vereceğim.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Sadece şunu iletmek istiyorum: Bu kavramların dünya literatüründe tanımlanmış olmasıyla birlikte...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sözleşmeyi imzalamışız. Türkiye’de de tanımlandı o, dünyada değil sadece.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Evet, bizim de tanımlanmış olmamızla birlikte genelgeçer bir çözüme ulaşmadığımız da ortada. Dünyadaki şiddet oranları, dünyadaki cinsel taciz oranları da ortada. Demek ki tanımlamalardan yola çıkarak birtakım sorunları çözemiyoruz, bunu anlatmaya çalışıyorum.

Uzatmamak adına: Diyanetin paylaştığı o kamu spotunu izlediğimde “Kadın senin hizmetçin değildir, sürekli önüne çayını getirecek, hizmetini yapacak kişi değildir...”

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kamu spotu olmasından kaynaklı.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – “...Kafanı kaldır, biraz eşinle ilgilen, eşine destek ol.” mesajını aldım ben. Bu benim kendi aldığım mesaj. Siz farklı bir mesaj almışsınız, burada onu vurgulamaya çalışıyorsunuz ama Diyanet gibi bir kurumun sizin algınız gibi bir mesajı topluma şey yapacağını asla ve asla düşünmüyorum. Subjektif yaklaşımlarımızı burada konuşacak olursak hiçbir yere varamayız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, bunun kamu spotu olması bir dayatmadır aslında, onu anlatmaya çalışıyorum.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Değildir, ben de onu anlatmaya çalışıyorum.

BAŞKAN – Belma Hanım, buyurun lütfen.

MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Sayın Başkanım, davetiniz için çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Burada olmayı çok önemsememe, çok arzu etmeme rağmen başka bir programda konuşmam olduğu için geç kaldım, tekrar özür diliyorum.

Söylemeden eyleme geçmiş bir iktidarın milletvekiliyim, 2001’den beri de bu hareketin içindeyim. Allah’a çok şükür, birçok çalışmaya imza attık, eksiklikleri de hep birlikte Parlamentoda bulunan bütün kadın vekillerle ve sizlerle birlikte yaparız inşallah.

Bugün özel bir gün benim adıma, bundan bahsetmek istiyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinde pantolon giyme yasağını kaldırdığımız İç Tüzük değişikliğini yaptığımız bir gün bugün. Sayın Bakanım, böyle bir Komisyonunda, Anayasa Komisyonunda İç Tüzük değişikliğini geçirmiştik. Türkiye nereden nereye geldi, geçmişte pantolon yasaklarını konuşuyorduk, şimdi çok daha farklı şeyler konuşuyoruz.

Benim de kurucusu olarak içinde bulunduğum konularla ilgili bir iki şey söylemek istiyorum. Raporun tamamını okumadım ama kadın girişimciliğini çok önemsiyorum, istihdamın artırılmasında kadın girişimcilerin desteklenmesini çok önemsiyorum. Bu anlamda çalışma yapan bir derneğin de kurucu üyesiyim, KAGİDER. Burada, eylem planında tarımda kadın girişimcinin desteklenmesiyle ilgili bir maddeyi gördüm ama genel olarak kadın girişimcilerin desteklenmesiyle ilgili bir madde görmedim, gözümden kaçmış da olabilir. Kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlenmelerine ilişkin projeler, vesaire var, tarımda kadın girişimciliği var ama bunu sadece kırsal tarımda, kırsal kesimde kadın girişimciliğine değil, bütün kadın girişimciliklerine bağlamak gerektiği kanaatindeyim. Bu konuda geçmişte çok ciddi çalışmalar yaptık, siz de bize çok destek verdiniz, teşekkür ediyorum tekrar.

Bizim bir projemiz vardı, özellikle devlet ihalelerine kadınların sahip olduğu şirketlerin girmesiyle ilgili “Kadından almalı, memleket kazanmalı” diye de bir proje yapmıştık, size de sunmuştuk. Bu konuda daha nokta atışı cümleler, öneriler ve kararlar bekliyoruz. Bunu takdirinize sunuyorum. Hazırladığımız o raporları da size veya bürokratlarınıza tekrar sunmak isteriz.

Ben Canan Başkanımıza ve tüm ekibe tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Katkılarınız için teşekkür ediyorum.

Buyurun Hülya Hanım.

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Ben de bugünkü toplantıyı çok önemsiyorum. Bu konuda kadına yönelik, kadının ve erkeğin arasındaki farkların giderilmesi ve kadının sosyal hayatta güçlendirilmesi, iş hayatında güçlendirilmesi, eğitim noktasında aynı düzeye gelmesiyle alakalı aslında, yapılan çok şey var. Ben belki de atlamış olabilirim, bu hususta soru sormak istiyorum: Özellikle, belediyelerin bu hususta neler yaptığı. Çünkü belediyeler bence çok önemli kurumlarımız. Yerelde, özellikle kırsal kesimde kadının desteklenmesi, kadın kooperatiflerinin kurulmasıyla alakalı, nitekim kadın sığınmaevlerinin sayılarının artırılmasıyla alakalı da bir sorumlulukları var, malum, biliyorsunuz. Bütçeden belediyenin geçmemiş olmasından, işin açığı, bu konuda bütçelerle alakalı da hiçbir bilgimiz yok. Belki biz bu hususta herhangi bir şey görmedik ama önümüzdeki süreçte tabii, kurumlara, özellikle de belediyelere bu konuda ciddi sorumluluklar düşüğünün altını çizmek istedim.

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramıyla alakalı da bir iki şey söylemek istiyorum. Ben kadın ve erkeğin çatıştırıldığı ve birbirlerini ötekileştiren bir dilin kullanılmasını çok sakıncalı ve yanlış buluyorum. Nitekim, az önce ifade edildi, dünyada 13 ülkede sadece toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme var. Aslında, iktidara geldiğimizden beri bu konuda istikrarlı ve her gün artarak devam eden ciddi çalışmalar var. Nitekim bu hususlar görülmeksizin sadece bir kavram üzerinden bu kadar konuşma yapılmasını haksız buluyorum.

Teşekkür ediyorum.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – “Sadece bir kavram” dediğiniz çok önemli bir kavram ama yani bu kadar basite indirgememek lazım.

BAŞKAN – Sorularımızı aldık, katkılarınız için çok çok teşekkür ediyorum. Yeni bir tartışmaya da zemin hazırlamak istemiyorum ama Komisyonumuz açısından da bazı sorular vardı. Biz burada bazı problemleri çözmek istiyoruz. Süre çok dardı, bir seçim geçirmiştik, mayıs ayında görüştük, temmuzda da zaten Meclise geldi, çok hızlı da karar verildi. Sizin katkılarınız ve ekibinizin çalışmalarını çok çok önemsiyoruz. Burada yapılan çalışmaları, planlamaları, sunumları geliştirmeye ve eleştiriye açık olarak geldiğinizi başta söylemenizi de çok özgüvenli ve yerinde de buluyorum. Şimdi bizim her şeye olumsuz noktadan bakıp olmayanı tarif etmemiz değil... Maksudumuz ne, belli; ne yapmamız gerektiği ortada. Buradaki çalışmalardan yola çıkarak ne istiyoruz?

Kadınların, 2023 hedefine ulaşması için Bakanlıklar olarak, KEFEK olarak neler yapabiliriz, Meclisteki kadınlar olarak neler yapabiliriz? Bunun yol haritasını nasıl oluşturabiliriz? Zaten siz ilk defa uygulanan bir program olduğundan bahsettiniz. Bundan sonra biz adım adım sizinle geliştirmeye muhtaç olarak, bu projenin altını çizerek neler yapmamız gerektiğini... Bence burada konuşulması gereken, daha fazla neleri, hangi maddeleri katabileceğimiz. Biz bu maddelerle nasıl yola çıkabiliriz? Bundan sonra da siz ile biz irtibatımızı nasıl sıklaştırabiliriz? KEFEK’i burada paydaş olarak koymuş olmanız çok güzel ve yerinde. Bize, hakikaten ümit olduğunu gösterdi. Eşitlik birimlerinin Mecliste kurulmasından ziyade bütün kanunların KEFEK’in kurulma amacına hizmet edecek şekilde gelip burada kadın-erkek fırsat eşitliğini veya adına başka bir şey söylersek de... Zihniyet değişikliği değildir, hedeften şaşma değildir; bu sadece hedefe gitmenin çabuklaştırılmış bir yoludur. Dolayısıyla KEFEK’in daha aktif olacağını düşünüyoruz. Biz de tam bir senemizi tamamladık, bundan sonra da arkadaşlarımızla devam edeceğimize inanıyorum.

Katılımlınız için tekrar teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, sorulara cevap verecekseniz...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yorum yapmadan, gerçekten, sadece bir soru soracağım.

BAŞKAN – Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Geliştirmeye açık olduğunuz söyleminizden –daha önce eleştiriler de oldu, gerçi seçimler yüzünden oldu Sayın Başkan ama- ortaklaşa bir çalışmayla...

BAŞKAN – Bir alt komisyon kuracağız.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Onu soracağım yani ne zamana kadar iletebiliriz size önerilerimizi, sorum bu olacak.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle, çok güzel değerlendirmeler, çok güzel katkılar ve eleştiriler oldu. Hepsini için çok teşekkür ediyorum.

Müsaade ederseniz bu yapılan değerlendirmeler, sorular ve eleştirilerle ilgili öncelikle sunum yapan arkadaşlarımız kendi değerlendirmelerini sizlerle paylaşsınlar, en sonunda da ben genel bir değerlendirme yapayım.

Hande Hanım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Başkanım, unuttuk, bir de Siyasi Partiler Yasası’nı değiştirip yüzde 50 temsiliyet istiyorduk.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, İSTİHDAM VE SOSYAL KORUMA DAİRE BAŞKANI HANDE HACİMAHMUTOĞLU – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; sorularla ilgili olarak öncelikle plandaki tedbirler konusunda bir giriş yapmak istiyorum.

Planın “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlığı altındaki “Kadın” bölümünde siyasete katılım ve kamu yönetiminde kadının yönetici olarak yer almasına ilişkin tedbirimiz yer alıyor ve buna ilişkin zaten hâlihazırda Aile Bakanlığımızın Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yürürlükte olan bir eylem planı var: Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı.

İkinci olarak, “toplumsal cinsiyet” On Birinci Kalkınma Planı’nda kavram olarak yer almadı ancak yıllık programda Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Projesi yer alıyor, Aile Bakanlığıyla ortak yürüttüğümüz bir proje. Yıllık programın “Kadın” bölümünde bu tedbirin faaliyet kısmında var.

Diğer taraftan, kadının güçlendirilmesine yönelik politikalar oldukça kuvvetlendirilmiş biçimde var. Şöyle ki: Geriye doğru gittiğimizde Onuncu, Dokuzuncu, Sekizinci Kalkınma Planlarına baktığımızda ve bir karşılaştırma yaptığımızda kadının güçlendirilmesine ilişkin çok sayıda tedbire yer verdik ve bu konuda tabii ki kamu kurumlarımızın da desteği söz konusu. Bundan sonraki çalışmalarımızı yoğunlaştırarak devam ettirmek durumundayız. Gerek Millî Eğitim Bakanlığının gerek Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının özellikle istihdam konusunda çok yoğun faaliyetleri planlaması ihtiyacı var. Önümüzdeki dönemde biz de onlara bu faaliyet planlamasında destek vereceğiz.

Kadının iş gücüne ve istihdama katılımını artırmaya ilişkin belirttiğim tedbirler arasında bakım hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması da var ve bu bakım hizmetleri genel bakım hizmetlerinden ziyade, özellikle kadının istihdama, sadece istihdama değil, sosyal hayata katılımının da artırılabilmesi için bakım hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması ve bu tedbir kapsamında da Aile Bakanlığımız çocuk bakım desteğine ilişkin bir faaliyet öngörüyorlar. Aynı şekilde yaşlı bakımına ilişkin faaliyetleri var. Projeler aracılığıyla da yürüttükleri faaliyetler var. Biz bunların uygulamaya daha dönük olabilmesi için, tüm ülke çapında genelgeçer uygulamalara dönük olabilmesi için, yerleştirilebilmesi için de destekliyoruz, Bakanlıkla birlikte çalışıyoruz.

Diğer hususlarda eğer uygun görürseniz ben sektör uzmanlarımıza da söz verilmesini talep edeceğim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sağ olun.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI GAMZE TOKMAN
– Çok teşekkür ederim efendim.

Ben 1989 girişliyim, otuz bir yıldır kadın konusunu çalışıyorum ve Altıncı Plan’dan itibaren de kadın konularını yazmaya başladım. Samimiyetime inanınız, On Birinci Kalkınma Planı –hani Başkanım, tenzih ederim- şu ana kadar yazdığım en duyarlı kadın planı, bunu bütün samimiyetimle söyleyebilirim. Kavramlara lütfen takılmayınız çünkü çok uzun bir zamandır ben bu sektörün içindeyim. Kavram olarak, evet, görmeyebilirsiniz, çok haklısınız, size katılıyorum ama biliyorsunuz SDG’leri de bizim Başkanlığımız hazırladı ve SDG’ler “woman and powerment” olarak –Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri, Birleşmiş Milletlerin- yani kadının güçlenmesine vurgu yaptığı için, bizim kalkınma planı da bunu desteklemek durumunda olduğu için bunu kullandık. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü genelde “fırsat eşitliği”ni kullanmayı tercih ediyor, çok kullanmayı tercih etmiyoruz ama devlet kamu

kurum ve kuruluşları arasında bir dil birlikteliği gereklidir efendim –onları da rencide etmemek adına-bu dil birlikteliğini sağlamak için, bizim için uygun olan yerlerde de bu terimi kullanmaya çalışıyoruz ama lütfen, bunu şey olarak algılamayın, gerçekten devlet politikası kadınlara duyarlı. Otuz bir yıldır çalışıyorum, otuz ikinci yıla gireceğim, gerçekten samimiyetle söylüyorum.

KEFEK'ten katılım sağlanmıştı diye hatırlıyorum ama bilmiyorum, On Birinci Kalkınma Planı'nı hazırlamadan önce biz Özel İhtisas Komisyonu Toplantıları yaptık biliyorsunuz, çok geniş katılımıydı, toplam 7 bin katılımcı kadardı ve 102 kişiyle...

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Ne zaman yaptınız?

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI GAMZE TOKMAN – Efendim, onu kalkınma planını yazmadan önce, 2017 yılı sonu Eylül-Ekim diye hatırlıyorum. 102 kişi katılım sağlanmıştı kadın için olana. Arzu ediyorsanız bunu size e-maillayebilirim, raporu yayımlanacaktır da zaten, Sayın Başkan üstünde çalışmaktadır. “Kadının kalkınmadaki rolü” olarak bir ÖİK yaptık. Bunun içinde çok geniş olarak istihdam var, bilim ve teknoloji var, çevre çalıştık ilk defa -hiç çalışmamıştık- çevre var, eğitim var. Bu başlıklar altında karar alma mekanizmalarında fermuar sistemi çalıştık efendim. Bunu eğer isterseniz, uygun olursa ben sizlerle paylaşmayı çok isterim, 385 sayfalık bir rapor. Burada sorduğunuz soruları, devlet politikaları ayağında ne yapılması gerektiği, sorunlar, çözüm önerileri neler, adım adım orada bulacaksınız, belki size bir ışık tutabilir, kafanızdaki soruları netleştirebilir.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Gerçekten, On Birinci Kalkınma Planı'ndaki hedefler bugüne kadar...

BAŞKAN – Suzan Hanım, buyurun, kayda geçsin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tabii, iyi bir şey söyledim, değil mi? Yoksa Başkan bantlayacak.

BAŞKAN – Zaten sesiniz yüksek.

Buyurun lütfen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bantlayacak Başkan ama bu söyleyebiliriz tabii. Şöyle: Onuncu Kalkınma Planı ile On Birinci Kalkınma Planı veya bundan önceki kalkınma planları arasında mukayese yaptığımızda hakikaten çeşitli başlıklarla, çok ayrıntıyla kadını ekonomide güçlendirmeye, eğitimde, teknolojiye, her açıdan güçlendirmeye hedeflenmiş. İnşallah, tüm bu başlıklara ayrı ayrı bütçeleme yapılır, ayrı ayrı bu hedefler gerçekleştirilir.

Bu noktada şunun için de teşekkür ederim: Biz buna katılmıyoruz ama biraz önce “Bakanlığımızla bu dili ortaklaştırmak için kullanıyoruz.” demenizden ben ne kastettiğinizi anladım ama bunun, Bakanlık tarafından da evrensel dilin kullanılmasını temenni ederiz biz de, bu bir zorunluluktur aslında.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI GAMZE TOKMAN – Çok teşekkür ederiz desteğiniz için.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama bu arada göndermenizi de isteriz tabii.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI GAMZE TOKMAN – Evet efendim, ben size ulaştıracağım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok özür dilerim, bu arada “fermuar sistemi” dediniz, ona da çok teşekkür ediyorum. Biraz daha ileri gidip boş koltuğu da hedefleyebilirsiniz. Ondan önce, madem bu kadar çok kadın-erkek fırsat eşitliğini konuşuyoruz, hadi bakalım, Siyasi Partiler Yasası'nı değiştirelim, eşit temsili getirelim.

BAŞKAN – Buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI ELA YOL – Şöyle bir katkı da yapabilirim aslında, konuşulanlara destek mahiyetinde olacaktır: Onuncu Kalkınma Planı’nda “Kadın” ve “Aile” başlıklarımız birlikteydi ve sadece 7 tane politika belirlenmişti. Böyle olunca kapsamı genişletemiyorduk. Bu kalkınma planını yaparken “Kadın” ve “Aile” başlıklarını ayırdık ve mümkün mertebe kadına yönelik güçlendirmeyi yaparken ne kadar sosyal, ekonomik hayatın hangi alanlarına dokunabiliriz, ne kadar genişletebiliriz bunu düşünerek genişletme yaptık ama takdir edersiniz ki politika maddelerinde dokunamadığımız ya da dokunurken... Bakanlıklarla iş birliği içinde çalışırken şöyle hususlar oluyor: Sorumlu bakanlıkları belirlememiz gerekiyor. O sırada yaptığımız çalışmalarda şöyle bir şey oldu: Nasıl anlatabilirim bunu, şöyle diyeyim...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Örtüşemediniz.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI ELA YOL – Evet, örtüşmede bazı sıkıntılar yaşadık. Bu kavram boyutunda değil, şöyle oldu: Ticaret Bakanlığıyla bire bir eşleşemedik, bakanlıklar arası iş birliği gerektiren konular oldu. Biz de politikaları mümkün mertebe geniş tuttuk ki bu da bize şöyle bir avantaj sağlıyor aslında: Dokümanı genişletebiliriz derken önümüzdeki yıllardaki yıllık programlarda bakanlıklar bu geniş politikalara tekliflerde bulunabilirler. Yani bahsettiğimiz bütün adımlar bizim geniş tuttuğumuz politikalar kapsamında teklif edilebilir şekilde sunuldu. Yani kavramlara takılmazsak bu plan bütün adımlara açık bir şekilde tanımlandı.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – “Kavramlara takılmak” yanlış bir cümle bence.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI UZMANI ELA YOL – Peki, çok teşekkürler.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Başkanım, burada kavramlara takılan biz değiliz. Kavramlara takınıldığı için bu kalkınma planı böyle gelmiş. Bu bizim yıllardır edindiğimiz bir kavram, artı evrensel bir kavram toplumsal cinsiyet eşitliği. Bu kavrama düşmanlık niye? Bu kavrama alerji niye? Eşitlik deyince birden alerji göstermek niye? Bence asıl kavramlara takılan bu raporu, bu kalkınma planını hazırlayanlar. Şimdi, bunu söylemek, hele uzmanın size, bize “Bu kavramlara takılmayın.” demesi ciddi hayal kırıklığı bizim için.

BAŞKAN – Hande Hanım, siz cevap vereceksiniz herhâlde.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, İSTİHDAM VE SOSYAL KORUMA DAİRE BAŞKANI HANDE HACİMAHMUTOĞLU – Sayın Milletvekilim, şimdi şöyle: Aslında vaktimiz olmadığı için çok detaya girmedik, bir programdaki Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Projesi’nin geçmesinden bahsetmiştim. Bu bizim bu kavramı reddetmediğimize bir delalet aslında. Onuncu Plan’da baktığımızda toplumsal cinsiyet eşitliği “Kadın” bölümünde, “İstihdam” bölümünde ve yine bütçelemeyle ilgili yine “Kadın” bölümünde yer alıyor. Yalnız, Onuncu Plan’da kadının güçlendirilmesini sağlamaya yönelik yeterli derecede politikamız maalesef yok. On Birinci Plan’da bizim yapmaya çalıştığımız kadının güçlendirilmesi konusunu sadece “Kadın ve İstihdam” değil, diğer bölümlere de dercetmekti. Şöyle bir baktığımızda KOBİ’ler, teknoloji, tarım, girişimcilik, eğitim, sağlık, tüm bölümlerde politikalarımız var ve tedbirlerimiz var. Şimdi, sadece politikalara baktığımızda bir şey çıkıyor önümüze, “Girişimcilik, İstihdam ve Kadın”da, bir de “Alt Tedbirler”e girdiğimizde neredeyse rekabetçi üretim ve verimlilik alanında çok sayıda, belirttiğim başlıklarda –teknoloji- “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” bölümünde neredeyse tüm bölümlerde, burada da “Eğitim, Sağlık, Sosyal Koruma” başlıklarımız var. Aynı şekilde “Hukuk Devleti” bölümünde çok sayıda tedbir bulabiliyoruz. Bizim bunu yapmamızın nedeni, biraz önce de bahsettiğimiz, önümüzdeki yıllarda kurumlarla ortak çalışmalar yürütmek için bir politika platformu oluşturmaktır. Kalkınma

planları bir çerçeve çiziyor politika konusunda, daha sonraki yıllarda o çerçeve içerisinde biz hareket edebiliyoruz çünkü o, bir çeşit zorlayıcı güç oluyor aslında, o politika amacına ulaşabilmek için. Bunu açıklama ihtiyacı duydum.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN – Buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI SAĞLIK, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HAYRİYE GÜLŞAH URAN – Çok değerli katkılarınız, eleştirileriniz için çok teşekkür ediyorum. Sorularınız bizim bundan sonraki sürecimizi yönlendirmekte bize ışık tutacak. Sizin katkılarınızın bizim açımızdan çok değerli olmasını kendimin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarıyla karşılaştığım dönemden biraz bahsetmek istiyorum. Komisyonunuzun kurmuş olduğu alt komisyona davet edilmişim 2012 yılında, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilgili neler yapıldığına dair. O dönem tabii, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “cinsiyete duyarlı bütçeleme” kavramları benim açımdan ayrılan kaynakların tamamının bütçe sınıflandırması içerisinde görülmesinin gerektiğini sadece bununla sınırlı olduğunu düşünüyordum o zaman. Ancak sizin hazırlamış olduğunuz rapor gerçekten gerek benim için gerekse birlikte çalıştığımız arkadaşlarımız için çok önemli bir kaynak teşkil ediyor, hâlâ öyle yani 2012’de yayımlandı, onun üzerinde şu anda her şeyi toplu olarak görebildiğimiz başka bir kaynağımız esasında yok. Literatürde akademik yazıları takip ediyoruz, bu konuda uluslararası uygulama örneklerini takip ediyoruz. Yurt dışında OECD’yle iletişim hâlindeyiz. Birleşmiş Milletler Kadın Birimiyle sürekli iletişim hâlindeyiz. Güncel olarak ne yapıldığını verilerle, düzenlenen anketlerle tespit etmeye çalışıyoruz. Hem IMF hem de OECD tarafından bize gönderilen anketlerde soru biçimlerinden neleri yapmamız gerektiğini anlıyoruz. Dolayısıyla cinsiyete duyarlı bütçeleme bizim açımızdan bir süreç. Bu süreçte şu anda içinde bulunduğumuz noktada bütçenin hazırlanması ve uygulanması kısmında bir alan açmak istedik. Belirlemiş olduğumuz programlarda kadını başlı başına güçlenmesi açısından bir program olarak koyduk yani bu yıllar itibarıyla edindiğimiz deneyimler ve takip ettiğimiz uygulamalar neticesinde artık, bir yerden başlamamız gerektiği bunun bütçede görünür hâle gelmesi gerektiği için program bütçe reformunu da burada kendimiz için bir avantaj olarak değerlendirdik. Çünkü bütün kamu idareleriyle birden fazla görüşme yaptık, onlara program bütçeyi anlattık. Program bütçeyi anlatırken cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda göstergeler belirlemelerini istedik. Gerek kamu kurumlarında gerekse Başkanlığımızda toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik bir ihtiyaç var, bir kurumsal kapasitenin geliştirilmesine ihtiyaç var. Başkanlığımız Birleşmiş Milletler Kadın Birimiyle iletişim hâlindeydi ve kendilerinden bize bir eğitim düzenlemelerini istedik. Bu eğitimi uzman arkadaşlarımızın katılımıyla gerçekleştirdik. Ki bu süreçte kendileri kamu kurumlarından bir şeyi talep ettiklerinde onların bilgi sahibi olması lazım, tabii aynı şekilde kamu idarelerinin de “toplumsal cinsiyet eşitliği” denildiğinde, “toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” denildiğinde orada bütçeyi hazırlayanların da bu konu hakkında bir bilgi sahibi olması gerekiyor. Biz bu süreçte bütün kamu idareleri açısından bu bilgi akışını sağlayamadık. O farkındalığı yaratamadığımız için program bütçe rehberinde bir karşılığı olduğu için kadın-erkek fırsat eşitliğine ilişkin göstergeleri belirleyin dedik. Çünkü bu bizim ilk aşamamızdı yani ilk defa bir bütçe rehberinde “kadın-erkek fırsat eşitliği” ifadesine yer vermiş olduk.

Denetlenme ve izlenmeye yönelik bir soru yöneltmişsiniz Sayın Vekilim, şu anda bütçenin hazırlanması ve uygulanması kısmındayız. Bundan sonraki süreçte tabii ki bunun izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin bir yapı da oluşturacağız. Program bütçeye ilişkin çalışmalarımız da devam ediyor. Bu süreçte 2021 yılını program bütçe kapsamında teklifimizi sunduğumuzda bizim

bu bütçenin izlenmesi ve değerlendirilmesinin nasıl olacağına ilişkin de düzenlemelerimiz olacak. Ayrıca performans programları zaten -şu anda Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşmeler başladı-bakanlıkların, kamu idarelerinin bütçe teklifleriyle beraber performans programları da sunulacak, bu şekilde denetimimize sunulmuş olacak.

“Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” kavramına ilişkin olarak da sunumumda da belirttiğim üzere Bakanlığımız bir projede eş yararlanıcı, bu projenin adı da “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Planlamanın Uygulanması.” Metinlerde Avrupa Birliğiyle yaptığımız yazışmalarda bunu kullanıyoruz, projenin adı da bu şekilde geçti.

Katkılarınız, eleştirileriniz ve sorularınız için tekrar çok teşekkür ediyorum, hepsini not aldık. Bundan sonraki süreçte gelişime ve değişime açık bir yapı olduğunu bir kez daha belirtmek istiyorum.

Katkılarınız için tekrar teşekkür ediyorum.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkan, ben cevaplarla ilgili son bir cümle...

Şimdi, kavramlar öyle sadece basit kullandığımız cümleler değil, bir zihniyeti ve bir bakış açısını yansıtan önemli kavramlar ki “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “toplumsal cinsiyet” kavramı da kadın-erkek eşitliğinin sağlanması açısından en önemli kavram diye düşünüyorum. “Fırsat eşitliği”, “eşitlik” kavramlarını Türkiye’de... Biz bu tartışmaları yaptık ve tükettik ve bu noktaya geldik. Bundan tekrar alıp dört adım geriye götürmek gerçekten hani hepimizin emeğini hiçe götüren bir şey. Bugüne kadar yaptığımız her şeyi çöpe atmamız demek. Fırsat eşitliği bir toplumda o cinsiyetçi bakışı değiştirmeden uygulamada fırsat yaratmak demek, tercih edilmek demek ama eşitlik o yapıyı değiştirerek, kadının aleyhinde olan her şeyi kadının lehine dönüştürerek eşitliği sağlamak demek. Yani bu kavramlar bu kadar basit şeyler değil, bir zihniyetin, bir bakışın dolayısıyla topluma, özellikle kadına bakışın yansması. Bu cümlelerin özellikle uzmanlar tarafından bu kadar basite indirgenerek konuşulması “Ya, takılmayın, geçelim bunları.” denilmesi işin açıkçası beni hayal kırıklığına uğrattı, üzülüğümü tekrar ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Candan Hanım, şimdi şöyle: Kadın-erkek fırsat eşitliğine dayalı olarak Onuncu Kalkınma Planı’nda yer almayan çok güzel bir çalışma yapılmış, maddelerine inilmiş. Emeğinize sağlık. Ben hepimize katkılarınızdan, katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, söz sizde, buyurun.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Pardon, sonradan geldim, bir eleştiri yapılmış, küçük bir cevap vermek isterim.

BAŞKAN – Sonra...

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Arada mecburen çıktığım için kısa bir cevap istiyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar söyledi.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Arkadaşım kendi düşüncesini söylemiş, o benim düşüncem değil.

BAŞKAN – Şimdi, bu ülke kelimeler ve kavramlar üzerinden kavga ederek çok zaman kaybetti. Biz de On Birinci Kalkınma Planı’nın kadın için hem gelişmeye açık olmasını hem de program bütçenin oluşması ilk defa yapılıyor. Bizim de katkılarımız var orada.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Yok, ben kavga etmek için değil, ben açıklık getirmek istiyorum.

BAŞKAN – Lütfen, kısa...

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Kusura bakmayın, olmadığım için, basın toplantısına gitmek zorunda kaldım yoksa kalacaktım toplantıda.

Şimdi, şöyle: “Ev içi emek” diye tarifliyoruz ve ev içi emek maalesef bir tercih değil, toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadına yüklenmiş bir görev. Keşke bu bizim rızamızla olsaydı, böyle bir rıza durumu yok. Aslında kadına bir rol biçiliyor, bunun üzerinden kadına deniliyor ki: “Sen ev içi emeği yapacaksın, çocuk bakacaksın, ev işlerini yapacaksın.” vesaire. Dolayısıyla burada tercih gibi bir tartışma yapmanın kendisi bu koşullarda mümkün değil. Kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı toplumsal koşullarda başka tartışmalar yapılabilir ama bize bu dayatıldığı için bunu söylüyoruz. Yani kamu spotunda da özellikle de çizilen şeyin kendisi bu ve alt metinde bize görev olarak yüklendiği için bunu eleştiriyorum. Yoksa kadınları aşağılama asla değil çünkü benim için asıl mesele her zaman kadınların savunulmasıdır. Kadınların özgürlüğü kadınların eşitliği asıl meseledir ama oradaki hikâye tam da bu cinsiyet eşitsizliğinin göstergesidir, bunu da normalleştirme mantığıyla hazırlanmış bir videodur. Dolayısıyla buradan bakarak söylüyorum. “Ev içi emek” diye de tarifliyorum, değersiz görülen, kıymetlendirilmeyen, karşılığı olmayan bir emek olarak görülüyor, oysa çok ciddi bir emek süreci vardır orada ama bu biçimiyle örgütlenmesini, bu biçimiyle kadının görevi olarak sahiplenilmesini doğru bulmuyorum.

BAŞKAN – Züleyha Hanım, kendi bakış açınızı anlattınız tekraren. Bahar Hanım da çok güzel bir örnekleme yaptı, herkesin farklı açılardan farklı bakışı ve izlenimi var.

Tekrar teşekkürler.

Buyurun Sayın Bakanım.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, ben tekrar sizlere, vekillerimize teşekkür ediyorum. Umarım bugün bu toplantı faydalı olmuştur, umarım verdiğimiz bilgiler ve burada yapılan tartışmalar bundan sonraki tartışmalara ışık tutacaktır.

Şunda çok netiz: Sizin Komisyonunuzla birlikte, bundan sonraki süreçte Komisyonumuzun yaklaşımları çerçevesinde bize düşen görevler itibarıyla her türlü katkıyı vermeye hazırız. Plan, program, bütçe süreçleri dinamik süreçlerdir. Her zaman için ilave katkılarla gelişir. Dolayısıyla sizin de ifade ettiğiniz üzere, gerek kalkınma planı gerek yıllık program gerekse 2020 yılı bütçesi bağlamında önümüzdeki süreçte bakanlıklarımızın yapmalarında fayda gördüğümüz, elzem gördüğümüz konularla ilgili sizlerle yapacağımız çalışmalara dayanarak biz de bakanlıklarımızla beraber buralarda adımlar atarız. Yani süreç başlayıp bitmiş bir süreç değil, dinamik bir süreç, devam ediyor. O açıdan sizin çalışmalarınızı çok önemsiyoruz.

Bugün buraya gelirken çok cesur geldik, çok inanarak geldik, çok sahiplenerek geldik çünkü sizlerle yaptığımız toplantıda ilk andan itibaren şekilsel olarak değil, taktiksel olarak değil, kadının toplum içinde güçlendirilmesi, haklarının güçlendirilmesi, ülkemizin bu alanda ilerleme kaydetmesi, kadının cinsiyetinden dolayı asla bir ayrımcılığa uğramaması, tam tersine toplum içerisinde kendisini çok daha rahat ifade etmesi konusunda yürekten bir inancımız var. Hükümetimizin zaten inancı ve uygulamaları hep bu yönde olmuştur, biz de ondan cesaret aldık. Dolayısıyla bugün bu cesaretle geldik ama biraz böyle tedirgin oldum yani gayretle çalışıyor bu ekip, bu arkadaşlar, bizler Hükümetimizin emir ve talimatları ve inancı çerçevesinde sizin ifade ettiğiniz bütün hususları sadece sözde değil gerçekte de hayata geçirmek için varla yokla çalışacağız. Dolayısıyla hiçbir şekilde, hiçbir alanda geriye giden bir yaklaşımın, bir anlayışın parçası olmadık, AK PARTİ hükümetleri zaten hiçbir zaman için böyle olmamıştır, idarede de bu şekilde çalışıyoruz. Bu plan ve programların hepsi Hükümetin plan ve programlarıdır yani burada kalkınma planında, yıllık programda ifade edilen bütün dokümanlar Hükümet tarafından hazırlanır ve Hükümetin siyasi dokümanlarıdır, politik dokümanlarıdır.

Dolayısıyla bizim idare olarak buradaki rolümüz, Hükümetin siyasi olarak oluşturduğu bu doküman ve perspektiflere teknik ve idari kapasite sağlamaktır. O açıdan bunları teknik bir doküman, teknik bir çalışma olarak görmek yanlış olur.

Hükümetimizin bütün dokümanlarındaki, planlarındaki, programlarındaki bütün ifadeler ve kavramlar bilinçli olarak seçilmiş ifade ve kavramlardır. Hepsini Türkiye’yi daha ileriye taşıyacak, Türkiye’de bütün toplumsal kesimlerin, bu arada kadının da daha ileri noktalara gelmesini sağlayacak kavramlardır. Bütün bu kavramlar seçilirken dünyadaki gelişmeler, genel yönelimler, kavramlardaki değişimler bütün bunlar dikkate alınarak oluşturulmuştur. Dolayısıyla hep “gender budgeting” diyoruz, kavramlar çok hızlı geliyor, çok hızlı değişiyor, yeni yeni kavramlar geliyor. Altı ay önce elime bir doküman geçmişti “wellbeing budgeting” yani artık ülke ekonomilerinin matematiksel ekonometrik hesaplamalara göre büyüklüklerini oluşturuyoruz “wellbeing” dediğimiz yani yaşam kalitesi üzerinden ekonomileri karşılaştırmaya, bütçeleri yaşam kalitesine kattıkları değer itibarıyla ölçmeye başlayan yeni bir yaklaşım geliyor. Dolayısıyla buradaki kavramların hepsi gerçekten bütün bunları dikkate alan kavramlardır. Kavramlar önemlidir, kavramlar önemsizdir demek hata olur. Kavramlar göz ardı edilmemelidir, her kavramın içi sonuna kadar doludur. Sizin o kavramı nasıl doldurduğunuzla benim o kavramı nasıl doldurduğum aynı olmak zorunda değildir zaten. Toplumdaki çoğulculuk, toplumdaki farklılık buradadır, yeter ki empatiyle birbirimizi nasıl anladığımıza daha pozitif bir kavram ve yaklaşım geliştirelim; bence bu çok daha önemlidir. Bugün burada ifade edilen kavramların içine dair yapılan bütün tanımlar değerlidir. Hiçbir tanım, hiçbir kavram diğer kavramdan daha önemli değildir, yeter ki biz bu kavramları yan yana kullanmaya ve birbirini desteklemesini sağlamaya çalışalım. O açıdan Onuncu Kalkınma Planı, On Birinci Kalkınma Planı’ndaki bütün tercihler bilinçli tercihlerdir ama ileriye dönük tercihlerdir. Doğru, Onuncu Kalkınma Planı’nda biz cinsiyete dayalı bütçelemeden bahsetmişiz ama ne demişiz? Farkındalık demişiz, örnek uygulama demişiz. On Birinci Kalkınma Planı çalışmalarını yürütürken biz aslında Onuncu Kalkınma Planı’nda ifade edilen aşamanın çok ilerisine geçmiştik zaten, örnek olmaktan çıkaracak şekilde bütün kamu plan, program ve bütçeleme sistematiğine zaten çalışmayı getirmiştik ve planın hazırlık sürecinin bir noktasında biz aslında program, bütçe çalışmalarındaki teknik bütün aşamaları bitirdik, Hükümetin gündemine getirdik. Hükümet program bütçe yaklaşımını, bunun içerisinde cinsiyete dayalı bütçeleme, cinsiyete dayalı program, alt program tanımlarını kabul etti. Onun için On Birinci Kalkınma Planı’nda söylememe gerek yok ki zaten hayata koymuş durumdayız. 2020 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’na koyulmuş durumda. Bizim bütçe sistematiğimiz içerisinde program bütçe, alt programları hayata geçirdik. Söyledim en başında, bu, dinamik bir süreç. Biz bu yolculuğa başladık, bu program, bütçe yolculuğunun içerisinde kadına dair alt programların sayısının artırılması, içeriklerinin zenginleştirilmesi, gösterge çok önemli. Hani dedik ya, bir şeyin ne kadar iyi olup olmadığını nasıl izleyeceğiz? Göstergeler üzerinden izleyeceğiz. Ben de eleştiriyorum, bu alt program sayısı az, alt programların içerikleri zenginleştirilmeye muhtaç, faaliyet ve proje sayısının artırılması lazım, bakanlıklarımızın hepsinin ve kamu kurum ve kuruluşlarımızın bu noktada daha fazla alt program ve proje geliştirmesi lazım; biz de o konuda kendilerini teşvik edeceğiz.

Bir başka şey, söylemeden geçmeyeyim Hükümetimize haksızlık olur, program, bütçe yani cinsiyete dayalı bütçe bir amaç değildir, aslında kendisi bir araçtır, bunu unutmayalım. Bizim bir aracı amaç haline getirmemize gerek yok ama bugün o önemsedığımız aracın çok önüne geçen uygulamaları hayata geçirdi AK PARTİ hükümetleri yani 2002 yılından bu yana toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendiren, toplumsal cinsiyet eşitliğini sahada hayatın içerisinde uygulamaya koyan, bu anlamda Anayasa’da değişiklik yapan, yasalardan yönetmeliklere, uygulamadan yargı kararlarına kadar... Düşünün, bir dönem Türkiye’de kamusal alan tarifi üzerinden kadının toplumda en çok güçlenmesini sağlayacak eğitim hakkı elinden alındığı bir Türkiye’den, hiçbir şekilde bir alan sınırlamasına gelmeyen bir

Türkiye'ye geldik. Dolayısıyla bence biz gerideyiz yani bütçeleme konusunda uygulamanın, Hükümet plan ve programlarının, icraatının gerisindeyiz, biz geriden geliyoruz. Dolayısıyla onu yakalama çabası içerisindeyiz.

Bütün bu söylediklerimden bir savunma ve eleştiri anlaşılmasın. Buradan çıkması gereken bence hepimizin aynı anlayış ve iş birliği içinde ama farklı bakışlarımızla... Hepimiz aynı bakmayalım lütfen, farklı farklı bakalım ama Başkanımız çok güzel ifade etti, bu toplantının sonunda, bu alanda ben diyeyim ki kadının toplum içinde güçlendirilmesi, siz deyin ki cinsiyet eşitliği, bir başkası kadın-erkek fırsat eşitliği desin, bütün bu kavramlar önemli ve değerli ama hepsini bir arada hayatın içerisinde nasıl realize edebiliriz ona çalışalım; biz buradan bugün bu ödevi aldık, bu görevi aldık. Heyecanla Komisyonunuzun bu alandaki çalışmalarında bize vereceği yönlendirmelere, projelere açığız. Bütün bakanlıklar nezdinde burada ortaya çıkan sonuçların, çıktıkların hayata geçirilmesi konusunda yoğun bir gayret sarf ederiz.

Son olarak şunu söyleyeyim: Bence her şeyden önce insanız, yaratılmış bir insanız. Sonra kadın ve erkekiz, anneyiz, babayız, amcayız, işvereniz, çalışmanız, dolayısıyla, hani sosyolojik kavramlara baktığımız zaman aynı insan birçok rolü bir arada üstleniyor. Çalışan kadın, kırdaki kadın, kentteki kadın, girişimci kadın, anne, evlat, kardeş bütün bu sosyolojik rollerin içerisindeyiz. Tek başına biz değiliz, tek başına kadın değiliz, birçok rolü aynı anda barındırıyoruz, erkek için de böyle bu ama her şeyin ötesinde, inancımız da odur ki, hepimiz insanız, bu bilinçle On Birinci Kalkınma Planı'nı hazırladık.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Erkeklerin rolleri biraz az Sayın Başkan, bizim derdimiz o, erkeklerin rolleri biraz az.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Hayır, hayır, şunu diyorum, pozitif bir şey çıkarmak istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanımız sözünü tamamlasın.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Yani öyle bir derdimiz de yok erkeklerin rolü az falan değil, olay şu: Şimdi nedir? Doğduğumuzda kadın ve erkek olarak doğuyoruz.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – İnsan olarak doğuyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Hayır, biyolojik farklılık bu ama zaten olayı tanımlayan şey toplumsal, toplum bize roller yüklüyor, biz çocuklarımıza yüklüyoruz, onun için toplumsal cinsiyet diyoruz.

BAŞKAN - Tam burada bir açıklama yapayım. Aralık ayında babalara bir eğitim vereceğiz, merak etmeyin.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Bakın, ben o noktada da değilim yani kadının rolü ayrı, erkeğin rolü, onlarda değilim.

Ben bir şey söyleyebilir miyim, bitireceğim hemen.

BAŞKAN – Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Yani biyolojik rollerimizin dışında yüklenen roller, toplumun yüklediği roller nedeniyle zaten toplumsal cinsiyet diyoruz. Şimdi, buradaki rahatsızlık "cinsellik" sözcüğünü çağrıştırmamasından mı geliyor, yoksa insanların farklı cinsiyet tercihlerinden mi rahatsızlık geliyor, biz onu anlayamıyoruz. Dolayısıyla buradaki "cinsiyet" lafı zaten kadın ve erkeği tanımlamıyor. Şimdi, kadın ve erkek olarak tanımladığımız zaman orada bir sıkıntı var yani sıkıntı

oradan kaynaklanıyor. Önemli değil hani kavrama o demişsiniz, bu demişsiniz, niye buna “bardak diyoruz da tabak demiyoruz”a dönerse öyle değil. Ama burada bir toplumsal rol var, bizim itirazımız da tam da bu noktada.

Sizin de mesela o cümleleriz doğru değil. Bakın, o cümleleriz şöyle doğru değil: Anneyiz, babayız, çalışmanız, bireyiz, vatandaşız, bu noktadan bakacağız.

BAŞKAN – Aynı şeyi Sayın Bakanımız da söyledi.

Biz gündemi kapamak üzereyiz.

Sayın Bakanımız son cümlelerinizi alabilir miyiz.

Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bizim için anne olarak, eş olarak değil, birey olarak, vatandaş olarak iktidarlar değerlidir; bizim tercihimiz o.

BAŞKAN – İşte önce insan olarak dendiğini bilelim.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Ben şunu söylüyorum, söylemeye çalıştığım şey şu: Sizin arzu ettiğiniz, olmasını istediğiniz, kadının toplum içinde güçlendirilmesi deyin, cinsiyet eşitliği deyin, hepsi, bunların hepsini çok daha ileri noktalarda realize etmek isteyen bir Hükümet iradesi var, uygulamaları var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama işte onu aile içinde güçlendirmeyin, eş olarak, anne olarak güçlendirmeyin, aradaki fark bu.

BAŞKAN - Herkes kendi bakış açısından bakacak.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANI NACİ AĞBAL – Bu planın içerisinde girişimci kadın var, bu planın içerisinde eğitim alan kadın var, kıymetli kadın var, cinsiyet eşitliğini arayan kadının eğitim arayışının cevabı var. Sporda, uluslararası, her alanda... Bakın, bu planın şöyle bir özelliği var: On Birinci Kalkınma Planı tematik bir plan yani bir matriks var. Aslında matriksin merkezinde Türkiye, her şeyiyle, insanıyla... Bakın ana başlıklardan bir tanesi “Güçlü Toplum”. Biz kadın ve erkeği ayırmadık, insan dedik orada. Dolayısıyla şöyle: Bunlar siyasi ve politik kavramlardır, her biri kıymetli kavramlardır. Her politik yaklaşım bu kavramları önem sırasına göre sıraya koyar, yerlerini değiştirir ama biz de diyoruz ki: Bizim görevimiz bütün bu kavramların içerisinde deldurulması ve şu Komisyondaki bütün farklılıklara dayalı olarak bütün arzuların yerine getirilmesi, o kadar.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, tekrar sağ olmanız.

Değerli üyeler, gündemimizde görüşülecek başka konu olmadığından toplantıyı kapatıyorum, değerli katılımlarınız için de tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 13.59